

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLmányok szabadalmazását eszközöl mind, államban **Réthy János** nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája, Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

FÖLDVÁRY IMRE férdfő- és fehérenemű-raktára. **BUDAPEST,** IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett. Saját szabászat. — Telefon. — Arjegysek bérmentve. Cségem Géze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) céggel.

Eisenschiml és Wachtl Budapest, Váci utca 12 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62. Legnagyobb raktár mindennemű fényképezési gépek és készülékekben. Alapítva 1856. — Többször kitüntetve. Arjegysek ingyen és bérmentve. **Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.**

GERŐ ADOLF cipész-mester. **BUDAPEST,** V., Fűrdő-utca 2. sz. Ajánlja készítményeit **fájós lábakra.**

„Toronyórák” palota, lakanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.** I. m. állami kézműves. gőc-országára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes arjegysek, költségjegyz. bérment.

Ujdonságok remek szép csipke fűhuz-ben. Csipke-gallérok, jabottok, színházi fejkötők, val. francia legyezők, diszkótenyek. **Pfeiffer Dezsónél,** Váci-utca 22. Nemzet: szálloda építkezés.

Viszhatlan esőköpeny, gummi sárcipő és csizmak. Sebészeti műszerek és kötszerek stb., torna- és testedző szerek. **SCHOTTOLA ERNŐ** * Gummi és linoleum szőnyegek. Sebészeti, műszaki és pincozgatásati arjegysek kívánatra bérmentve.

Hirdetéseik felvételnek a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

STOWASSER J. hangszergyára Budapest, II., Lánchíd-u. 5. a cs. és kir. hadsereg szállítója. Mindennemű hangszerek és alkatrészek. Igazitások a legpontosabban eszközölhetnek. Arjegysek kívánatra ingyen.

6. SZÁM. 1895. BUDAPEST, FEBRUÁR 10. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. félre - 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- Kétféle előfizetéshez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó. félre - 2.50

A főváros legszebb látványossága az Andrassy-út végén **Feszty Árpád óriási körképe: a magyarok bejövetele.** Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 [m] méternyi s czétra szőtt vászon s a hozzá épített királynai palotában a magyaroknak a valódi völgybe való beérkezését tünteti fel. **A kép szembetűnő részei:** 1. Árpád és a vezérek. 2. A harc s a szláv had maradvékával. 3. Latorcz és a fogoly szlávok. 4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ókrös szekereken. Elöttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. 5. A nőrablás. 6. A pogány magyarok fehérülő-áldozata. A táltos, a kádár, lánczos leányok, bonczok, igricek és dobosok csoportja. 7. Sátorverő magyarság. A háttérben a beregi rónaság, Lovácska, a munkási várhegy, a Latorcza-folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő messzeségben látható. **Látható délelőtti 9 órától esti 6 óráig.** Este villamvilágításnál. **Belépő díj 50 krajczár.**

Kathreiner-féle KNEIPP-MALÁTA-KÁVÉ. Az elismeri legelső és legelőnyösebb pótlék a valódi kávéhoz.

WEINWURM ANTAL fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3, készít mindennemű czinkedzésű dűcszót, autotypia, phototypia, chemigraphia és onromotypia után. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitografiai úton a legújabb nyosabban sokszorosítatnak. Külön berendezés házonkívül való fényképfelvételre.

N° 4711. Legelőnyösebb és leghatásosabb szer a meghaladásra való felkészítésre és tisztításra. **Eau de Cologne** (aranyos-kék ragocsy) Mühlens Ferdinandtól, Kölnben. A legjobb czégnék elismerve. Készletben majd minden finomabb illatszer-üzletben. Nagyban raktár Bécs XII/2, Rudolfs-gasse Nr 56a

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható: **Magyar örökösödési eljárás.** 1894: XVI. t. cz. (Szentesítve 1894 június 24-én, kihirdetve 1894 július 1-én) Az országgyűlési előmunkálatok felhasználásával. Irta **Dr. Herczegh Mihály.** a budapesti tud. egyetem ny. rend. jogtanára. **Ára fűzve 1 frt 80 kr.** **A POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉSI RENDTARTÁS MAI ÉRVÉNYÉBEN.** A perrendtartási törvények (1868: LIV., 1881: LIX., 1893: XVIII. és 1893: XIX. törvényozkkek) szerves összefüggésben. **Rendes és sommás eljárás.** Eljárás a fizetési meghagyásoknál. Egybeállította s felvilágosító jegyzetekkel ellátta **Dr. FRANK SALA.** **Ára vászonkötésben 1 forint 50 kr.**

GRÓF KUN KOCSÁRD. 1803—1895. **TERMÉSZET** törvénye szerint már itt volt az ideje, de szívünk szerint mégis korán történt elves itenünk gróf Kun Kocsárdot, azt a jelesünket, a ki közel egy századra terjedt életének minden törekvését, buzgó munkásságának legtöbb gyümölcsét a magyar hazára s a magyar társadalom javára, boldogítására kívánta szentelni. Szegényebbekké lettünk egy nemes étellel, melynek kialakása egy fontos őrhelyet talán sokára üresen hagyott; de gazdagodtunk egy nemes példával, melynek ragyogását immár semmi eshetőség el nem homályosíthatja, mert bevégzett teljességben áll előttünk örökre.

Származása, vagyona és műveltsége megengedte volna, hogy az előkelő világban fénykedjék; de ő szerényen visszavonulva bérzes szülőföldjére, szorgos munkálkodásban töltötte hosszú életét, azt tűzvéni ki fő céljátul, hogy mennél többet alkothasson hazája, nemzete javára. S lelkes iparkodását áldás és siker koronázta, mert már életében osztogatott fejedelmi adományaival olyan emlékeket emelt magának főleg a szászvárosi reform. gymnasium („Kun-kollégium”) és az „Erdélyi magyar közművelődési egyesület” megszilárdításában, melyek minden érezszobornál maradandóbban és fényesebben hirdetik és fogják hirdetni a jövő nemzedékek előtt is esze és szive ritka nemességét, haza- és fajszeretetének nagyságát.

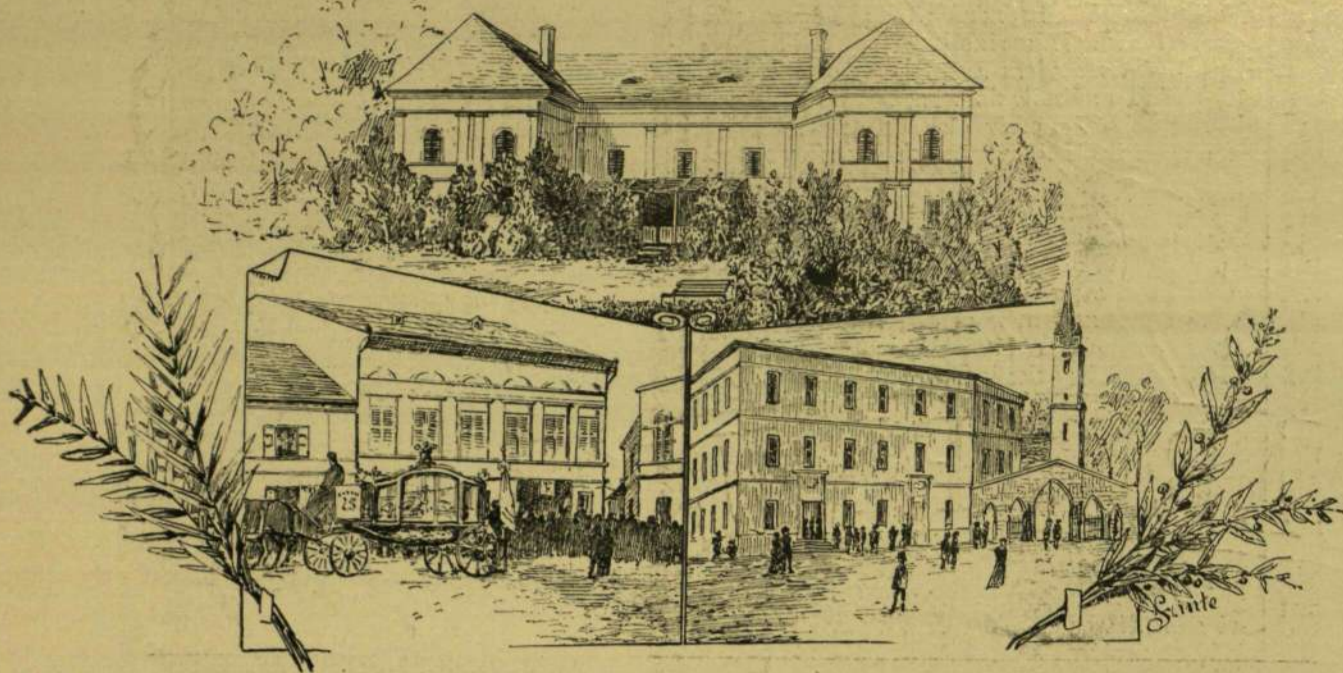
Szenvedett. 1856-ban szabadságával együtt birtokát is visszanyerte, de ősi házáit leégve, földülva, gazdaságát tönkretéve találta. Keserűségénél azonban nagyobb lévén lelki ereje, csüggedetlenül munkához látott; kastélyát s egyéb épületeit a romokból kiemelte, nagy telkét ismét paradicsomná varázsolta s egész birtokát ismét virágzóvá tette. Szorgalom és takarékoság volt a jelszava. Nagy takarékoságát sokan félre is magyarázták, mert nem is sejtették, hogy mi

Grof Kun Kocsárd 1803 június 25-én született Algyógyon, Hunyadmegyében, és székely családból. Atyja gr. Kun István, anyja gr. Lázár Klára volt. 1811-től, vagyis 8 éves korától kezdve nyilvános iskolákban tanult Szászvárosban, Kolozsvárt és Nagy-Enyeden, hol különösen Köteles és Szász Károly tanárok nagy hatással voltak a tehetséges ifjú erkölcsi és tudománybeli fejlődésére. 1818-ban atyja kívánására Bécsbe ment a mérnöki akadémiába; de e pályára nem lévén hajlama, a következő évben ismét visszatért az enyedi kollégiumba, hol főleg bölcséleti és jogi tudományokkal foglalkozott. Majd Maros-Vásárhelyre a guberniumhoz került s ügyvédi oklevelet szerzett. Azután megyei tisztviselő lett s fokról-fokra alispánságig emelkedett; de 1833-ban ez állásról lemondván, haza ment Algyógyra gazdálkodni. A következő 1834-ik évben a szom-

GRÓF KUN KOCSÁRD.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.)

Gróf Kun Kocsárd lakása Algyógyon, a hol élete utolsó nyarat töltötte.

A szászvárosi ház, a hol meghalt.

A szászvárosi Kun-kollégium.

Szinte-Gábor rajza.

ezeljai lehetnek a fáradhatatlan vagyongyűjtés, mit nagy jöteknysága sem látszott eléggé megmagyarázni, mivel családát nem alapított s így egyenes örököse nem volt.

Tíz évi bámulatos munkásság után 1866-ban oda kellett hagynia falusi magányát, mert Hunyad megye képviselőjévé választotta, mit ő elfogadván, előbb a kolozsvári, majd a pesti országgyűlés tagja lett. 1867-ben a koronázás után ismét Hunyad megye főispánjává nevezetett ki; de egészsége megrongálódása miatt egy év múlva lemondott s ismét visszatért gazdaságához.

Ettől kezdve a politikai közéletben többé nem igen szerepelt; de annál buzgóbb munkása, vezére és bőkezű pártfogója lett az egyháznak és iskolának. Időről-időre igen tetemes összegeket áldozott templomokra, papok és tanítók fizetésének javítására. Legtöbbet fordított mégis a szászvárosi, most már az ő nevével nevezett reform. kollégiumra, melyet úgy tekintett, mint a vajda-hunyad-zarándi egyházmegye magyar iskolaügyének éltető alapförszáját. Az intézet régi, kétemeletes épületét saját költségen megújította s egy egész oldalszárnnyal megtoldatta, főkéjét s javadalmait ingatlan és pénzbeli nagy adományokkal — összesen mintegy 120,000 forintba menő értékkel — gazdagította; egy szóval olyan állapotba helyezte az addig szegényes iskolát, hogy ma teljesen a kor színvonalán áll.

De legnagyobb alapítványa az, hogy 1887-ben egész algyógyi birtokát a hozzá való tartozandóságokkal együtt az «Erdélyi magyar közművelődési egyesület»-nek ajándékozta. Ez az adomány mintegy egy *negyed millió* értékű, tekintélyes vagyont hagyván ezen kívül rokonainak is.

Gr. Kun Kocsárd — mondja egy róla irt ciklikében Réthy Lajos — középtermetű, szikár ember volt. Élénk véralkatával járó derült nyájasága élete végeig el nem hagyta. A legutóbbi években csupán látásának meggyöngülése miatt panaszkodott. Mély vallásosság, tiszta ember szeretet és szigorú igazságérzet töltötte el lelkét. Keresetlen egyszerűsége tisztaságával párosult. Szerette a társaságot, vendégeket örömmel fogadott; társalgása megnyerő és szellemes volt. Tölen rendszeren szászvárosi házában tartózkodott s örömmel el-ellátogatott a magyar olvasó-körbe, hol szívesen tarokkozgatott bizalmasabb embereivel — krajczárban.

Halálát magas kora mellett is annyira nem várta még, hogy folyton készült az ezredévi kiállítás meglátogatására is. Milyen boldog lett volna, ha megéri! De a múlt január hó 11-dike

másképen határozott. Ekkor lobbant el élete fátylaja. A hálás emlékezet mellett a történelem műsúja is meg fogja őrizni érdemes nevét!

HARANGSZÓ A PUSZTÁN.

Nyomasztó gond között, járván robotra Örökké felhős láthatár alatt, El nem dalolt daloknak tört akkordja, A multakból halványan visszazsongva Lelkemből néha-néha felszakad.

Miként álomban kincs után, e hangnak Emlékezésemmel felé kapok, De ihlet, képzelet mind eserbe' hagynak, Alakja nincsen többé már a dalnak, — És képei: tűnő káprázatok.

E dalhullámokon el-elűnődöm, Mint puszta pástor a harang szaván, Mely messziről a légen átszűrődön, Nem tudni merről jött, csak szállt a földön, — Avagy érzékesalodás volt talán?!

Kisteleki Ede.

EMLÉKEZETES FARSANGOK.

A politikai szenvedélyek végzetes összeütközései, az udvari eselszövények finoman szőtt hálójának számai nem egyszer a báltermek ragyogó parkettjein futnak össze. Nagy és messze századokra kiható események születtek meg már egy keringő, vagy menüet keceses fordulatai közben. A tánc az érzelmek diplomáciája. Akár feltárni, akár elleplezni kell egy rejtett gondolatot: a fölhevült arczok mosolygása, a bizalmas közelség fesztelen érzete önkénytelenül is alkalomszínalója a pillanat gyors elhatározásának. A világ nagy színjátékának eseményei, a történelem komoly és ünnepélyes hősei voltaképpen nem csupán eléptetnek, de jórészt *ellánczolnak* szemünk előtt a magok sötét vagy idylli, harezias vagy pástori századaik keretében. Mi más lett volna korunk legújabb történetének is képe, ha hetvenöt évvel ezelőtt a szép Radzivil Eliz hercegnő azon a berlini udvari bálon, melyen a «Lalla Rookh» Perijének öltözve hódította meg az ifjú Vilmos herceg, Franciaország későbbi letiprója szívét, a lemondás helyett a nagyravágyás sugallatának enged vala s hozzá megy ahhoz, ki kész volt érte lemondani Poroszország trónjáról? És mintha még ma is látnók felvillanni a politikai boszú törét a sötét domino bő újjai alatt, látók a fekete bársony álarc alatt gyűlölettel és

szerelemtől szikrázó szeméit s hallanók a Watteau-legyezők mögött piros ajkukról elhangzó gyilkoló pletykák elkaptott szótöredékeit. Történelmi nevezetességgel bír az az álarcos bál is, melyet a párisiak 1745-ben a város házában rendeztek XV. Lajos, a dauphin és annak neje tiszteletére. A tarka zsbongásban fel s alá kavargó fényes vendégsereg közepette egyszerre egy női domino furódott a király közelébe s figyelmét egészen le tudta bilincselni társalgása varázsával. Úgyesen rá terelte a beszélgetést többek közt Lajos vadászataira is, a senarti rengeteg erdőségeiben, mely alkalommal a király több ízben találkozott egy fiatal, kaczer hölgyecskével, a kinek nem volt nehéz fölgerjeszteni a már idős király egész romantikus érdeklődését.

A mint a társalgás erre a témára tért át, XV. Lajos nem nyomhatta el vágyát, hogy szeretne e titokteljes erdei nimfával megismerkedni. Csak ezt a pillanatot várta az idegen: hirtelen levette álarczát s a meglepetett, ámúló király előtt ott állt az erdő szépe, a sessarti ismeretlen, ki a sikerült tréfa után fölcsengő kacajjal siklott tova, hogy elvegyüljön ismét a tánczosok soraiba. Előbb azonban kaczer számitással földre ejtette himzett zsebkendőjét, melyet a király még idején fölkapott, mielőtt udvaronczi megélezhették volna s aztán — nem érhetvén már el a szép idegen nőt — önkénytelenül utána dobta a kendőt.

«Ime, a zsebkendő el van dova», súgtak össze a király szeszélyeit ismerő udvaroncok. S igazuk volt, mert a bűbájos szultána, ki nem más volt, mint Lenormand d'Étiennes asszony, született Jeanne Antoinette Poisson, néhány nap múlva mint Pompadour márkinő foglalta el mindenható kegyencnői helyét a királyi kényúr oldala mellett.

Ezzel az eldobott kendővel Franciaország koczakája lön elvetve... Mennyi köny és vér, lerombolt trónok és szétzúzott országok fenekestől felfordult világa tárta fel távoli perspektíváját ebben a történelmi pillanatban, mely egy elfajult maitresse-uralom népsanyargató fecserlésein át a francia forradalom irtó zivatáráig vezetett!

De hát a történelem váltakozó körképének forgásába mindenütt belejátszik a tánczene felhangzó rhythmusa; hősök és marttyrok, elnyomottak és hatalmasok egész sorának léptei vezetnek a táncztermek sima parkettjein át sötét végzetük végső állomására: a sírba, vagy a börtön nyirkos czellájába. Schiller hatalmas költeménye, a «Geisterseher», a költészet ragyogó zománczába foglalta II. Frigyes, hessenkasszeli örgróf egy spiritisztikus élményét, melynek színhelye a magdeburgi bálterem volt, az 1760 jan. 31-éről február 1-ére viradó éjjel, hol a herceg dominónak öltözve jelent meg. Ép tizenkettőt kongott a torony órája, mikor egy örménynek öltözött maszk a herceghez lépett s a teremben levő órára mutatva, szolt: «Fenséges herceg, e pillanatban halt meg az örgróf.» Még mielőtt kérdésre vonhatták volna kitérőül, a rejtélyes ember eltűnt a tömeg közt. Két napra rá csakugyan megérkezett a hír, hogy VIII. Vilmos uralkodó örgróf elhunyt. Az ismeretlen álarczokról azonban később kiderült, hogy egy régebben Hessenben szolgált magyar huszártiszt volt, ki távolba látó képességgel látott birni.

Még tragikusabb kimeneteli volt 1737-ben az

a bál, melyet Stragtharban Károly Sándor herceg minisztere, a zsidó Oppenheimer rendezett, s mely kilenez napig tartott egy végben. A kegyes protestáns württembergi fejedelmek által hosszú időn át betöltött karnevali multságokat akkor kezdték újra föleleveníteni hasznvételi czélkból, hogy a jövedelemből megtöltsék a hercegi pénztárt.

Az egész udvari személyzet részt vett e fényes ünnepélyeken, melyekre minden állampolgárt nemcsak hogy meghívtak, de majdnem kényszerítették is megjelenni. A kereskedőknek és az udvar számára dolgozó kézműveseknek tudokra adták, hogy távolmaradásukat a herceg rosz néven fogja venni, a hivatalnokokat negyedévi fizetésök levonásával fenyegették, ha el nem mennek; a gazdagoknak és előkelőknek pedig megígázták, hogy elmaradásuk a kormány iránt való ellenséges indulatnak magyarázhatnak. Természetes, hogy tódultak a botcsinálta farsangolók a február 26-ától márczius 6-áig rendezett multságokra, melyeknek különös vonzerőt adtak a velük egybekötött sorsjátékok, meg az is, hogy az utolsó teremben egy nagy üveges szekrény állott, tele a legszebb ékszerekkel és dísz tárgyakkal, melyek közül minden hölgy szabadon választhatott.

Hajtott is közel 100,000 forintot e fényes ünnepély-cyclus, mely mellett a leleményes pénzügyminiszter is szép hasznót látott, mert a bálokon csak álarczban és jelmezben volt szabad megjelenni, az álarcz- és jelmezközlésére azonban Oppenheimer nyert kiváltságot, kinek a herceg egészen markában volt.

Az ilyen pénzügyi műveletek azonban végre szakadásig feszítették az adózók türelmének a húrját. Hogy történt? — nem tudni, de hat nap múlva a herceget ágyában halva találták, és pedig valószínűnek látszott a föltevés, hogy nem természetes halállal múlt ki. Ágya felett a ludwigsburgi kastélyban ma is mutatnak egy vérfoltot. Oppenheimert ugyanakkor elfogták, törvényszék elé állították s 1738 február 4-ikén mint honáruló külön e czélra épült kettezben felakasztották.

Szerencsésebb sors érte 1822 jan. 31-én a kasszeli álarcos bálon Frigyes Vilmos választó trónörökös, mert az orgyilkos kezektől neki töltött mérgezett grogot véletlenül hasonló dominóba öltözött lakája, Bechstädt hajtotta fel. De azért kedélye soha sem szabadult többé e bál éj borzalmas emléke alól, mely merénylet gyanúja a történelem ítélőszéke előtt Reichenbach grófnot és férjét terheli, mert e nőnek, mint II. Vilmos kegyencznőjének állott érdekében a trónörökös eltenni láb alól.

Mindezekben az esetekben a sors, mint ügyes drámaíró, jelenetzi a történelmi esekeményt; helyzeteket és fordulatokat teremt, melyekbe a szereplők alakjai úgy illenek bele, mint a tekhnika nagy mestereinek vásznai egy stylszerű keretbe. S ebben kétségkívül van művészet. De hogyan, mikor a véletlen a maga egész nyers erőszakosságával tipor bele a farsangi kedv derűs hangulatába, megfagyaszítja a feltörő kacagást, s gyászszá változtatja az öröm zengő hajlékát? 1393-ben történt január 28-ikán. A melabús francia király, VI. Károly, földéretésére neje névnapján egy farsangi maskarádét rendeztek, melyen az udvartól hat előkelő úr satyrnak öltözve készült résztvenni. Belebújtak szorosan testhez simuló ruhájokba, melyet kívülről szu-

SFORZA BLANKA MÁRIA
német császárné és római királyné, I. Miksa neje, Sforza Katalin nővére (1493).

Leonardo da Vinci festménye a milánói Ambrasi-könyvtárban.

rokkal vontak be s aztán szöszszel ragdattak körül. A fiatal uralkodónak annyira tetszett a jelmez, hogy maga is olyat rendelt.

Elkövetkezett a bál. A hét satyr a fátylak és kanócok fénye mellett vad tánczba kezdett, melynek végetével a király Berry hercegnővel eredt beszélgetésbe, a ki kíváncsian faggatta, fűrészte, hogy ki rejlik a jelmez alatt. Az orleansi herceg is oda lépett egy égő fátylával, melyet arca elé tartott. A tűz melegtől megolvadt szurok egyszerre csepegni kezdett s a másik pillanatban már lángban állt a gyúlékony ruhaszövet is. Esztét vesztve rohant néhány közelálló maszk a király megmentésére, köztük négy hasonló szurok-kosztíműs lovag is. De vesztőkre, mert a tűz rájuk is áthaapódzott s a boldogtalnok olysúlyos égési sebeket szenvedtek, hogy behaltak. Nem járt ugyan így a király, őt egy hölgy lélekjelenléte megmentette, a ki bő szoknyáját borítva rája, elfojtotta a tüzet; de a kiállott rettegés VI. Károlyt is annyira megviselte, hogy elméje megzavarodott és többé soha sem nyerte vissza lelke világosságát.

Pedig nem is ritkák a hasonló szerencsétlenségek a balesetek krónikájában. Megrendítő volt néhány évvel ezelőtt a müncheni jökedvü festők által rendezett jelmezestén előfordult szomorú eset. Az előbbivel majdnem egyező lefolyású volt 1570-ben egy Württembergben történt hűshagyói multság. Vidám, zajos társaság töltötte meg a waldenbürgi vár nappali ragyogásban úszó termeit. Nők, fehér ruhában anyagnak öltözve, szárnnyal és koronával, melyben viaszgyertyák égtek s férfiak, mint alvilági szellemek, kezük és lábuk bekormozott szöszbe csavarva: anyalok és ördögök egymással szemközt térdeltek épen a tánc egy alakzatában, mikor egy tánczosnó fején meggyúlt a papirkorona s egy pillanat alatt tánczos is tűzbe borult. Rettető felindulás vett erőt a társaságon, a

láng gyorsan harapódzott tovább s körülnyalodta a közelállókát, kik futva menekültek, de csak ezzel is tovább terjesztették a pusztítva dühöngő elemet. Sokakat égetett halálra a tűz. György tübingeni gróf pár héttel rá meghalt seibeiben; Eberhard grófnak, ki kezével akarta elfojtani a tánczolók ruháján lobbott vető lángot, szenvedett sebei következtében mindkét kezéről le kellett vágni az ujjait. A borzasztó operációba bele is halt. Maga a kastély kapuja is tüzet fogott, s a láng az egész épületet elhamvasztotta.

De jajszón, siráson túlkialtva harsan a kürt, és sikong a hegedű. Ki gondol a szomorú emlékekre s ki a történelem gyászos epizódjaira, mikor a pohár habzik s kábító nedűje kéjt és élvezetet kínál a farsang önfeléd napjaiban?

EGY KALANDOR-NEMZETSÉG A XV. SZÁZADBAN.

Történelmi rajz. (Folytatás.)

V. Új házasság.

A történelem nagy szereplésre hivatott családjaik emelkedéseit kutatva, egyike a legérdekesebb leszármazási adatoknak az, mely a Sforzákat a századok folyamán, mind messzebbre terjedő vérségi összeköttetésekben mutatja Európa mai leghatalmasabb uralkodó-házaival.

De ez összeköttetéseknek kiinduló pontjául csak részben vehetni *Sforza Katalin* egyenes ági származékait; a tulajdonképeni kapcsolat közöttük inkább és sokkal nagyobb mértékben Katalin

feltestvére, *Blanka Mária*, még pedig a következőkben:
A hagyomány szerint VIII. Károly francia király Bretagneban megpillantván a Miksa osztrák főhercegnek már eljegyzett Anna bretagnei hercegnőt, szépsége annyira elragadta, hogy bár Miksa lányát, Margitot kellett volna feleségül vennie, erővel elragadta Annát és feleségévé tette. Hogyan engesztelhesse ki azonban Miksa főherceg haragját? Hogy ezt elkerülje, legjobbnak gondolta a neki szánt osztrák főhercegnőt Orleansi Lajos unokaivéréhez adni, kit nápolyi királylány tette, mig Miksának a milánói herceg hugját, *Blankát* ajánlotta fel.

Miksa kapott az alkalmon s elfogadta *Blanka* kezét, melyvel a milánói herceg 400,000 arany hozományt is adott.

Közben meghalt a 86 éves III. Frigyes császár s *Miksa* a német császári trónra kerülvén, szavának állt s *per procura* oltárhoz vezette *Blankát*, ki magas termetű, megnyerő arczú, modurlataiban és testtartásában keces lány volt. A német fejedelmek tiltakoztak ugyan a császári vérnek a Sforzák vérvével való keveredése ellen, kiket meglehetősen alacsony származásuknak ismertek; de hiában.*

A másik elágazás az európai ősi dynastiákba a Mediciek útján történt, s ebben a nemzetiségű rendben már maga Sforza Katalin az első név. Hogyan?

Kevéssel *Katalin* második özvegye után egy vendég jelent meg udvaránál, kinek testi-lelki jellegese mély hatást tettek rá, talán mélyebbet, mint bárki azelőtt. A szép és érdekes özvegy ebben szemelte ki azt a férjet, a ki még mindig méltó rá, hogy a két első kövesse, s kinek feltűnésevel egyúttal Katalin politikájában is új és nagy fordulat állott be.

Ez a vendég *Medici* Pierfrancesco Giovanni volt, mintegy 30 éves a legszebb ifjú akkortájt Firenzeben.

* Blanka Mária lapunk előbbi számában Hunyadi Corvin János élete ismertetése alkalmából közölt arczképe után is igen érdemesnek véljük bemutatni jelen számunkban látható arczképét is, mely Leonardo da Vinci festményének a másolata, a milánói Ambrasi-könyvtárban őrzött eredeti után. Szerk.

1467-ben született s még mint ifjú szerelmes volt egy hölgybe, kiért ugyanakkor unokatestvére, Medici Pietro is lángra gyúlt. Egy estélyen Giovanni és Pietro imádozták felett összecsi-vakodtak, az álarozban volt s fel nem ismert Giovanniól féltékenységre gerjedt unokatestvére lerántotta az álarozot. Giovanni sem volt rest s támadóját mellbe szúrta. A szúrás szerencsére felfogta Pietro vértje, de másnap úgy Giovanni, mint véletlenül jelen volt testvére, Lorenzo a nyolczek elé idéztettek.

A két unokatestvér között azonban nemcsak magántermészetű, de politikai vetélkedés is fokozta az egyenletlenséget. Nagybátyjuk, Medici Lorenzo örökére vágyott mindenik s hogy népszerűségüket biztosítsák, minden lehető elkövettek egymás rovására.

Medici Lorenzo, hogy minden vizsgálódásnak véget vessen, arra szánta magát, hogy lányát nőül adja valamelyikökhöz; de a szegény lány áldozatul esett a politikai nagyravágyásnak; nászéje előtt meghalt hirtelen, rejtélyes módon. Mindenki azt suttogta, hogy az ifjak valamelyike adott be neki mérget, hogy a másikkal való összeköttetését lehetetlenné tegye.

Nem sokára ezután, 1496-ban, a Firenzeiek

esett, — írja jellemző naivsággal Cobelli, — de úgy látszik, hogy Medici Jánosnak fia született a nevezett úrnőtől. A azonban senki sem mert a dologról egy szót is ejteni: mindenki emlékezett a rettentő bűnhődésekre, melyeket Katalin súlyos keze mért azokra, kik Giacomo Peo és Antonio Ordelaffival való viszonyáról elég indiszkretek voltak tudomásá venni. Forli népe hallgatott.

1498 április 6-ika éjjelén világra jött Katalin utolsó gyermeke s kezdetben a milánói hercege iránti tiszteletből a keresztiségben Lodovico nevet nyert, majd atyjának még ugyanazon évben bekövetkezett halála folytán, ennek emlékére, Katalin akarataiból fölvetve a Giovanni nevet, hogy azt később mint korának egyik legjobb harczosa véssé be hazája történetébe; Giovanni, a «fekete szalagos», Giovanni, a «harezi villám», a «Gran Diavolo» stb, mint a hogy különböző fantasztikus epithetonokkal nevezték.

Harminezöt éves volt Sforza Katalin, mikor utolsó fiának életet adott. A büszke Sforza-nő magasra törő lelkét nem elégítette ki, hogy egy hatalmas fejedelem neje lehessen; nagy hadvezérhez akarta volna kötni élete sorsát. Nem értvén el ezt a célját, legalább vitézek anyjává

De Katalinnak fia születése által okozott boldogsága nem volt zavartalan. Mikor mint anya felmagasztaltatott legutolsó s hozzá legméltóbb fia világhozzásában: ugyanekkor mint hitvesre, a legrettentőbb csapást mérte rá a végzet. Medici János egészsége hanyatlott, úgy, hogy kénytelen volt isszatérni a táborból, hová mostoha fiát, Ottavianót kísérte volt a firenzeiek segítségére Pisa ellen, s orvosai tanácsára a s-pieroi fürdőbe ment üdülni. 1498 szeptember 2-án még levelet intézett onnan Katalinhoz; de alig egy hétre rá gyorsfutár hívta Katalint halálos ágyához.

Még idején érkezett a szerető nő, hogy férjét életben, bár a végső halálküzdelem közt találja; de a szept. 14-éről 15-re viradó éjjel Katalin karjai közt kilehelte lelkét.

Katalin vigasztalhatatlan volt; férje halála mélyen lesújtotta. A halottat Lorenzino fivére Firenzébe vitette s ott temettette el. Csak ekkor került teljesen nyilvánosságra a titkos házasság, mely Sforza Katalint Medici Jánoshoz fűzte. A Medicieket kínosan érintette, hogy Katalin e házasságot titokban akarta tartani, mivel ha felfogott is fenn erre ok, ez megszűnt már, s a

A. BOCSÁNAT-KÉRÉS. — DAGNAN-BOUVERET FESTMÉNYE.

Giovanni Sforza Katalinhoz küldötték követ-ségbe, együttal főhelytartójává nevezték ki mindazon helyeknek és erődítéseknek, melyek-ke a firenzei köztársaság Romagnában birt.

A szép ifjú jelenlétének politikai hatásai csakhamar mutatkozni kezdtek Katalin és a firenzeiek viszonyában. Katalin szövetségre lépett a firenzeikkel; majd azt kezdték rebesgetni, hogy Medici szíve melegebben dobog a hősi szép amazon iránt, mint a mennyire egy diplomatanál feltételezni lehetne. Majd mind határozottabb alakot öltött a hír, hogy Katalin sem közönyös a daliás megjelenésű lovag iránt s őt nemcsak ismételt meghívta várába lakni, de legszebb szobáit egyikét festette ki és butoroztatta be számára.

Tény az is, hogy Katalin, számos forrás egybevágó tanúsága szerint, annyira kitüntette Giovanni kegyeivel, hogy minduntalan kikérte tanácsait, közbelépésére nem egy foglyot visszaadott a szabadságnak, sőt hozzá utasított mindenkit, a ki tőle valamit kérelmezett, s egész nyíltan beszéltek róla, hogy csak az alkalmat várja, mikor a sirig tartó hűség lánczaival is hozzá kösse magát.

Hiába volt ezek után minden tagadás és mentegetőzés. Katalint napról napra mélyebb és sorvasztóbb tűz emésztette, melynek nem állhatott többé ellent. Hiszen már szíve alatt érezte szerelme élő tanúságát. «Nem tudom, hogy

remélt lehetni, kik betöltsék a világot hírokkal. Ettől távol állt a Riario fiainak egész hajlandósága s Katalin egymásután csalatkozván mindenikben, lemondott arról, hogy fényes katonai polozokon lássa őket tündökölni, s az egyházi pályán nyitott előttük utat. De beesványa nem hagyta nyugodni egész életén át; végig kísérte minden pillanatán s mint egy kecseszó álom, mint egy sejtelen, egy rendeltetészerű hit lebegett előtte.

Most aztán beteljesült lelke legforróbb óhaj-tása. Világrajött a hős, az ünnepektől hadvezér, Italia büszkesége. A hőselkü anyja nem érthette meg sarjának teljes dicsőségét; de eleget élt, hogy szíve még korán megsejthesse, hogy ez az a fiú, kire húsz év óta várt. Csecsemője gondozásában, gyermeke sorsa feletti szülői aggodalmaiban Katalinnak élete minden kora közt ekkor tárul fel legtisztábban anyai jelleme. Így mikor Macchavellivel az állam legfontosabb ügyei felől értekezve, a beszélgetés végeztével tőle elbűsűzik, azzal küldi hozzá titkárát, hogy bocsássa meg, ha szóval nem fejtethette ki egész tisztán mindazt, a mit akart, de «beteg volt és rossz kedvű csecsemője gyöngékedése miatt.» Mászor meg Medici Lőrinczet keresi fel levelével, a legaggodalmasabb részletességgel írva fia betegsége legutolsó tüneteiről, hogy a láz emelkedett s kérve őt, hogy küldjön egy imát az éghez gyermeke megmentéséért.

további titkolódzás a kis Giovanni helyzetét nehezítette volna meg.

Épen ezért mindent elkövettek, hogy Katalint rábírák a házasság nyilvános elismertésére. Katalin vonakodott; de a fiára való tekintet végre mégis rábírta, hogy hajoljon a szóra s hogy fölvegye a nyilvánosság előtt is a Medici János özvegye ezimét.

A Medici és Sforza vér összeköttetéséből eredő ág az, mely a toskánai nagyhercegi család leszármazását jelöli, egész 1737-ben történt kihaltáig, a mikor a Habsburg-házba olvadt bele. Katalin utolsó fiának, Giovanninak sarja, Cosimo az, ki V. Pál pápa adományából mint első viselte a toskánai nagyhercegi címet.

Várnai Sándor.

A BOCSÁNAT-KÉRÉS.

Sajátságos régi mennyegzői szokás divék Normandiában, a melyhez hasonlót sehol másutt nem találunk. Ugyanis a mint az új pár az esküvőről vissza megy a szülei hához, mielőtt a lakomához ülne, letérdepelnek szüleik előtt s bocsánatot kérnek azoktól, hogy immár ezután a szülei házat elhagyandják.

Ezt a jelenetet festette meg a jeles francia

művész Dagnan-Bouweret, a mit rajzban mi is bemutatunk.

A lakodalmi asztal már félig-meddig fel van terítve, ott állanak a tányérok nagy halmazban, egy csomó boros üveg fel van rakva, a melyek édes közelébe le is telepedett már egy türelmetlenkedő öreg úr, a ki nézi, nézi ugyan a czeremóniát, de cseppet sem bánna már, ha a sok beszédnek vége lenne, s a boros üvegekre kerülne a sor. Mellette két hasonló gondolkozású öreg úr áll, a kiket azonban még is érdekel tán a dolog valamennyire.

A kép baloldalán látjuk a főszemélyeket.

Ott térdel az új pár, még ugyanazon öltözetben, a melyben az oltár előtt állottak. Ugy látszik, egészen komolyan veszik a bocsánat-

A FALU ROSZA.

Déry Kálmán festményéhez.

Szörnyű mérges volt Julis asszony. Kutyát, macskát kivert a szobából, szedett-vett, hánytvetett mindent, a mi kezébe akadt. Haragosan ki-kínézt az ajtón, de csak becsapta újra, mert még most sem jött Pista fia, a kit olyan nehezen várt.

— «Még sem jön, még sem jön a semmirevaló! Ugyan hol lehet, melyik koreszmában roszal-kodhatik? Ehol már a borjú is megsántult, megöklelte a másik, mert azt sem kötötte el, a fias disznót sem itatta meg. Minden jószág elvész, ha magam nem vagyok. Jaj, mióta a katonaságtól haza került, mindig ilyen. Hasztalan, nem

volt azokon mit törölni, ragyogott az valamennyi, mint a tükör. Néha, lopva, a szemeit is megtörölte: ott már volt mit törölni!

Egyszer csak hegedűszó hallik. Pista után húzta két szál cigány, szörnyű keservesen. A mint a ház tájékára értek, a cigányok kerekét oldtak, Pista pedig elszánva belépett a szobába s daczosan belevágta magát a székbe, ott az asztal végén.

Julis asszonyban még a szót is elfojtotta eleinte a mérge, hanem bezzeg azután, mint mikor a jéggel, villámlással, mennydörgéssel terhes felhő neki zúdul, úgy megeredt belőle is a beszéd.

— «Te familiacsúfító, te, te koreszmatámogató,

A FALU ROSZA. — DÉRY KÁLMÁN FESTMÉNYE.

kérést, mintha ki tudja, miféle vétket követtek volna azzal el, hogy egymáséi lettek.

Az öreg, gyertyáttartó apa is szerfelett komolyan viseli magát, mintha azt mondaná hogy: «Hm, hm, gyermekeim, valójában van okotok miért bocsánatot kérni!»

Pedig hát ahogy is van. Hiszen ő maga is ugyanezt tette hajdanta a most mellette álló öreg mamával, s ezt tette apja, nagyapja és ki tudná, hanyadik őse.

E csoportozat körül ott állnak a család fiatalabb sarjai, a kik rendkívüli érdeklődéssel nézik a jelenetet s épen nem találják azt olyan roppant komoly dolognak, mint az idősebbek, sőt egyik-másik ott bámuló növendéklyánkáiból az látszik ki, hogy tán egy cseppet sem bánna már, ha ő rá is minél előbb rákerülne a bocsánatkérés sora.

fog rajta sem szitok, sem szép szó. Hanem megáll Pista, megállj, gyere haza!»

Igy duruzolt Julis asszony magában, fogadott leánya, a szép Zsófi meg aggódva hallgatta. Szerette volna védelmezni a legényt, hogy hátha valami dolga akadt s más efféle, mert hiszen sejtett annyit, hogy nem a katonaság rontotta biz azt meg, hanem más egyéb. Egyszer azt kezdték suttogni a faluban, hogy Zsófi jó szemmel nézne egy barna legényre. S ezóta kapott Pista anynyira a koreszmába, azóta keresi a verekedést valamennyi barna legénynyel. Pedig ha tudná, ha tudná! . . .

te ilyen, te olyan, ma-holnap a sirba viszel engem is; jaj, miért is nem tekertem ki a nyakadat, mikor még ökölnyi voltál! Szegény apád megfordulna a koporsójában, ha tudná, hogy mivé lett a fia! Szegény, gyalázat! . . .

Zsófi félben hagyta a törölgést s csodálatos bátorságtól megszállva oda huzódott Julis asszony mellé, reszkető karjait félve elébe tartotta, mintha attól a sok haragos, bántó szótól védelmezne Pistát, a ki daczosan, szótalan, bajusza hegyét pedergetve hallgatta a prédikációt.

Julis asszony meg csak zúgatta tovább: — «De nem is vesződöm veled tovább, egy Istenem egy lellem; nem én! Kinlódjék veled más: meghízasítlak! De ki menne hozzád, te, pokol pozdorjája te, ki venne a nyakába nyugnek, veszedelemnek, te falu rosza! . . .

A szép Zsófi még közelebb húzódott Julis aszsonyhoz s úgy szeretete volna neki oda sugni: — «Ne búsuljon kelméd azon, hiszen ha épen más nem akadna, hát inkább itt volnék én is!»...

A KIS-KARTALI CSILLAGDA.

Magyarországot kivéve nincs Európában ország, melyben nem lenne állami csillagvizsgáló intézet. Egyes főurakon és gazdag mágnásokon kívül mindenütt az állam is állít szentélyt a legfelsőbb tudományának. Csak Magyarországon van másként. A budapesti egyetem csillagvizsgáló intézetét elromboltatta az ötvenes években az abszolút kormány, köveit felhasználta a Gellért-hegyi citadella építéséhez, nagytű iverget széjjel szedte s felrakta ládákban az egyetem padlására. Az alkotmányos korszak pedig megfedekezett róla, hogy új intézet állítson a régi helyébe.

Egy két főiskolában is volt valaha kisebb-szerű csillagda felállítva. Egerben az érsek, Gyula-Fehérvárt a püspök állított fel observatóriumot, ma a tudományos munka mind a két helyen szünetel. Az eszközök nem felelnek meg a tudomány mai igényeinek, s nincs a ki azokkal banni tudjon.

Ellenben magán-csillagdákat emelkedtek az újabb évek alatt. Nálunk is akadtak áldozatkész magánosok, a kik saját vagyonukból állítottak oltárt Uránának s lehetővé tették, hogy nálunk is meghonosodjék az ég tudományának kultusza.

E nagylelkű magánosok első útörője *Konkoly Miklós* volt, ki ó-gyallai parkjában állított és szerelt fel egy, a kor igényeinek megfelelő, observatóriumot. Őt követték a *Gotthard* testvérek Herényben. Legújabbban báró *Podmaniczky Géza* szerelt fel egy hasonló intézetet Kis-Kartalton, hol nemcsak ő maga, de neje, szül. Degenfeld grófnő is személyesen foglalkoznak az észlelésekkel.

Ha tehát nincs is állami intézetünk, Magyarország mégis részt vesz a világ csillagászati munkáiban. Nap nap mellett, a mikor az idő engedi, nálunk is végeznek csillagészleléseket, vizsgálják az üstökösöket és a bolygókat, végeznek fotometrikus méréseket, fotografálják az ég különböző vidékeit s csinálnak színképelemzési tanulmányokat.

A kis-kartali csillagda e napokban adott ki egy kis füzetet («Az utolsó 15 év az üstökösök történetéből. Szélességmérések Kis-Kartalton»), melyben beszámol nemcsak működésének egy részéről, hanem bemutatja *Wonaszek A.* Antal observator tollából) azokat a nevezetesebb eseményeket is, melyek a csillagászokat a legközelebbi években az üstökösökre vonatkozólag foglalkoztatták.

Az érdekes füzetből bemutatunk egy részt, mely az 1880-iki nagy déli üstökösre vonatkozik.

«E jelentőségről — úgy mond *Wonaszek* — az európai csillagászoktól egy kabel távirat érte, melyet Gould, az argentinai köztársaság új-kordovai csillagvizsgáló intézetének igazgatója küldött át Európába ez év február havának első napjaiban. Az üstökös csóvája hirtelen tűnt el a déli égbolton, míg magja még a lát-határ alatt merült el.

A csóva igen terjedelmes keskeny szalagot képezett, mely világos fehér fényben 40 fokon át is húzódott s nem igen tért el az egyenes irányától. Midőn az üstökös már annyira távol állott a Naptól, hogy magja az esti szürkületben láthatóvá lett, a csóva sokkal hatalmasabbnak s fényteljesebbnek tűnt fel a kicsiny s gyenge fényű maghoz képest. Ezen időtől kezdve a mag és a csóva rohamosan halványult, s február 19-én az üstökös már a refraktorok számára is eltűnt.

Az első közelítő pályameghatározás azt mutatta, hogy ezen üstökös pályája az 1843-iki üstökös pályájához nagyon hasonló, hogy tehát a két üstökös majdnem ugyanazon uton jött és távozott. Pályájának csodálatos sajátságai azonban nagyon kérdésessé tette e következtetést. Az 1880-iki nagy déli üstökös ugyanis, mint a számítások kiderítették, ugyanazon év január 17-én éjfél tájban 23000 geográfiai mérföldnyire közelítette meg a Napot; ezen távolság körülbelül még nyolc-szor kisebb, mint

Napunk átmérője s a csillagászok előtt mindenestre csekély mennyiség. Az izzó gázok kitérését, melyeket a Nap felületén Földünkön is észlelhetni, sokszor tetemesen nagyobb magasságokra lövelik az anyagot a Naptól, s kétségtelen, hogy Napunk ezen régiói még elegendő sűrű körléggel rendelkeznek, mely az átrepülő üstökös elé nem csekély ellenállásokat gördíthetett. A Nap korongjának szélén észlelt kidudorodások, protuberanciák, melyeknek fejlődését s kiterjedését a spektroskop segítségével immár könnyen figyelhetni, sokszor oly magasságig törnek elő, melyek ezen üstökös említett távolságát a Naptól kétszeresen is meghaladják s azontúl is még a Napfogyatkozásnál feltűnt szabálytalan Corona derengő fénye terjed el, mely ugyancsak a Naphoz tartozóknak bizonyult. S bárhogy is magyarázzuk a protuberanciák vörös lángnyelveit, vagy a Corona ezüstféhérségű sugarnyalábjait, mindig anyagra lesz szükségünk, mely a protuberanciák közvetlen fényét, és a Corona reflektált sugarait szolgáltatja. S tagadhatatlan, hogy bolygó rendszerünk izzó központi testéhez, a Naptesthez ily rendkívüli közelségben a gőzök, aether s más anyagok sokkal inkább halmozódtak fel, mint a tér más pontjaiban, s ezen anyag az üstökös mozgása elé annál nagyobb akadályokat gördített, mennél nagyobb sebességgel törekszik az anyagba hatolni. Az 1880-iki üstökös pedig Napközel pontjában 73 geogr. mérföld sebességgel haladt át másodpercenként s ezen óriási sebességgel folytán mindenestre tetemes akadályokba ütközhetett. Nagy fontosságú ezen kérdésnek helyes megoldása; matematikailag szigorúan kimutatható, hogy valamely akadály, mely egy égitest mozgásának bármely formában ellenszegül, az égitest mozgását nemcsak lassítja, hanem ellenkezőleg folytonosan fokozatosan gyorsítani fogja. Azon idő alatt ugyanis, míg az akadály a mozgás tangentális sebességét kisebbíti, a Nap is belterjesebb vonzóerőt gyakorolhat a testre, melynek folytán a test a Nap körül gyorsabban, de kisebb átmérőjű pályában kénytelen mozogni. S beláthatni, hogy ily ellenálló erő folytonos közlekedést eszközöl a Naphoz, végül pedig az általa befolyásolt égitestnek egyesítését hozza létre egy központi izzó gömbtestben.

Oppolzer kimutatta, hogy az ellenálló erő az 1843-iki üstökös pályájában, mely tehát az 1880-iki üstököséhez igen hasonló, csak elenyésző csekély befolyást gyakorolhatott. Ha a két üstökös teljesen azonos, úgy 37 esztendői keringési időszakkal kell birniok, mely a két megjelenés közt lefolyt. Hubbard számításai szerint az 1843-iki üstökösnek azonban 533 évi időszakot tulajdonít. Viszont az 1880-iki üstökös pályameghatározásai egy 37 esztendői keringési időt szolgáltatnak számára, a mi tehát az 1843-iki üstökösre vezet vissza. Ily időszakot tételezve fel, 1695-ben hasonló megjelenést találunk feljegyezve az annalesekben, mely idő óta tehát már 5-ször kellett volna megjelennie, a közbeeső 85 esztendőben azonban egyetlen egy feltűnést sem találjuk megemlítve. Klinkerfues szerint természetesebb magyarázat tehát, ha feltételezzük, hogy az üstökös 1668 óta 1843-ig nem jelent meg a Nap előtt; most pedig már 37 esztendő múlva 1880-ban került vissza, miután minden időszakkban a Nap légkörének tetemes részét átszeli, a mikor is a nagy ellenállás folytán keringési idejét megrövidíteni kénytelen. S ha elfogadjuk, hogy az üstökös a XVII-ik század óta 1843-ig nem jelent meg, úgy a számítás szerint a Napközelben tapasztalt 73 geogr. mérföldnyi óriási sebességét másodpercenként csak egy tizenhét mérfölddel kellett kisebbítenie, hogy a 3 megjelenésétek összhangzába hozhassuk s ugyanazon feltételek mellett az üstökös újabbán már 17 és fél év múlva jönnie ismét perihéliumba, tehát 1897-ben viszontláthatnók. Valószínűbb azonban, hogy azon ellenálló erővel szemben, mely az égitest egyesítését létesítve az izzó Nappal, egy még ismeretlen repulsiv erő is működik, s az egysúlyt némileg helyreállítja. Hiszen ismeretes, hogy maga a kisugárzó hő is bizonyos taszító erővel működik, mint azt a közönséges rádió-méterek eléggé bizonyítják. Miért tagadjuk tehát a Nap sugarainak ezen hatását az üstökösökre, melyeknél tapasztalhatjuk, hogy a Nap hő- vagy talán villamos hatásai folytán az üstökös magjából képződő csóvák a Naptól átellenes oldalra társzítanak; hogy tehát egy repulsiv erő működik

ott, mely bizonyos mértékig az üstökös magját is a Nap vonzó ereje ellenében visszatartja. A repulsiv erő természetesen a perihéliumban a legnagyobb értékére emelkedik, ugyanott a nap vonzó hatása is a legerősebb. S ez adja magyarázatát annak is, hogy míg üstökösünk a perihélium előtt sehol sem volt látható, tehát igen jelentéktelen lehetett, addig a perihélium után hirtelen óriási kiterjedésű csóvát fejlesztett, mely egyenes irányban a Naptól átellenes oldalán 40 foknyi hosszú szalagot alkotott.

Ezek után tehát lehetetlen valami bizonyosat állítani az üstökös jövőjére nézve, s nem marad egyéb hátra, mint annak megállapítása, hogy a Nap közelében számtalan előttünk ismeretlen erő működhetik, mely az üstökösök pályafutásában előre kiszámíthatlan nyomokat hagy maga után.»

FELESÉGEMHEZ.

Üti levél.

Irta Genetz Árvid.

Örökkön áldom én a végzetet,
Hogy érted e szív lángra gerjedtet.
És áldom Istent, leborúlva térdre.
És néked is hálaikat mondok érte,
Hogy nékem adtad hű szerelmedet.
Téged, ki lellem himpóráz megotta,
S a kit szerettem ifjuságom óta:
Téged köszöntlek!

Két évtized múlt már azóta el,
Szíved s kezved, hogy nékem átadád,
S hiven megosztád minden fáradalmam,
Sőt fenvalád, míg édesen nyugodtam,
És nappal újra húztad az igát.
En drága gyönyöm, édes munkatársam,
Küzdelmeimbe' részvevő bajtársam:
Téged sohajtlak!

Két gyenge bimbót küldé már az ég,
Hogy ők mutassák éltünk ösvényét.
És ez az én virágos, zsenge kertem,
Melyet te ültetsz, ápolgatsz szünetlen —
Szerelmeünkön legédesebb pecsét!
Gyöngéd, türelmes anyja gyermekimnek,
Híves, kinek szerelme nem pihen meg:
Téged dicsérlek!

Ha majd te hozzád visszatérhetek
S fejem újlag lágy öledbe dül,
Csókkal borítlak néma vágy hevében
S te szótlán ülsz, hallgatva szívverésem —
Érted dobog csak, érted egyedül!
Szelid nemtője házi tűzhelyemnek,
Uralkodó tündére hű szívemnek:
Téged szeretlek!
Finnből fordította: *Bán Aladár.*

BARANYAMEGYÉRŐL.

Irta Baksay Sándor.

A ki a Zengővár vagy a Harsány csúcsáról végig tekint a megyén: egyszerre megérti, hogy miért mindenki, a ki valaha e megyében megfordult, vagy róla írt, magasztalással írja, elragadtatással beszéli tapasztalatait. Egy gazdag gobelin, beszege két hatalmas folyó ezüstjével, tele írva ragyogó színekkel, derével, áldással, hősi kalandokkal, nagy ütközetekkel, élettés-halállal. Maga a természet anyai báj ruházott birodalmának ezen szögletére, hogy nem csoda, ha vonzotta az idegent, a betelepülőket, a vándorló, a hódító népeket: a keltát, a római, a gót, a vandált, a longobardot, az avart, a frankot, a magyart, a törököt. Mindegyik kézsre jött, s a mit itt talált, sajnálta, vagy nem bírta lerombolni mind. Még a török is épített benne, s a merre járt, a fű nem száradt ki nyomain.

Romok, várak és kolostorok romjai az ormonkon; a bércz koponyáján sűrű fűrtökben foly le a szálas erdő, mint egy lovagnak dús haja; méhében a kőszén tüze alszik gazdag rétegekben, említi csordulnak a bortól, lábainál fakad a kútfő; a megszelendő forrás imbolyogva szalad ki árnyékos bőséjéből s csakhamar testvéreire, játszótársaira talál; azokkal egyesülve, szövet-

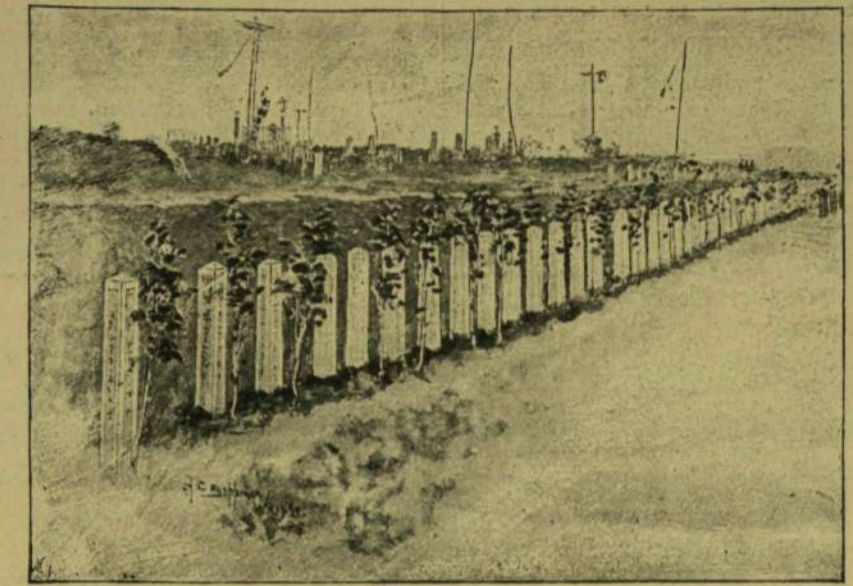
kezve, ölelkezve, pörlekedve tova csörren; az egymásra boruló termékeny dombok selymes völgyeiben patakra esordúl a patak, le a Dráváig, a Dunáig. Márvány szikláin mondanak ülnök, vizeiben tündérek fürdenek, erdeiben kareszt vadak szökkenek (és sötét arcú vadászok lapulnak), dús mezein énekelve aratja az arató a hűszoroson megáldott kalászt. Falvaikban béke és ünnep, városaiban élénkség, erő és sokadalom. Innen a tetőről, innen a madárszárnyáról nézve, a mint e tartományra ráborul a sugaras ég. Szakadozott felhők a múltból, féléberek vagy sötétebbek, de valamennyi vérpiros szegélyvel, úszkálnak imitt-amott, Pécs fölött, Szigetvár fölött, Siklós fölött, Mohács fölött, és arra alá Eszék felé; hajtogatja a szél le Belgrádig, föl Budáig, de valamennyi itt megkeresztül, itt találkozik, itt dörren össze, vagy itt ül meg lomhán. Az ő természet és a polgárosodás művei, a munka és az ünnep, a jövődöbe nyíló pezsgő élet verőfénye, és a múltból szakadozó felhőrongyok, csudálatos harmoniában egyesülnek e szőnyegen.

Maradjunk az ormokon, a természetnél; aztán szálljunk le a völgybe, a síkra, a jelenbe, s ha kifáradunk, ülünk vissza pihenni azokra a megbarnult kövekre, melyeket múltunk neveznek.

Ez a föld a maga 5,170 kilométernyi területén mintegy 320,000 ember táplál, hálásan jutalmazza a hűséges munkát, sokszor még a hűségelent is. E területet három hegylánc, megannyi öv, övedzi át, mind a három kelet-nyugati irányban, egyik a másiktól halmos síkságok által elválasztva: a Meceek, a siklós-villányi és a baranyavári hegyvég. Van a három hegylánc között némi hasonlóság, mint az egy anya szemlőteiben szokott lenni. Nyugati végéről szemlélve, mindegyik alacsony agyag dombokkal kezdődik, kelet felé vonultában fokozatosan emelkedik, s egy az egész hegylánc fölött uralkodó, szép alakú kupban végződik, melynek egy rom van a tetején. Déli homloka mindegyiknek termékeny nagy síkságra tekint le, melynek gazdag gabonáját magyarság aratja, mint magyarság szedi az összes déli homlokzatok nemesebb bort adó gerezdeit is.

A három hegyvég között legterjedtebb, legmagasabb és leggazdagabb a Meceek, mely Somogy-szélből Szigetvárnál kies dombokon kezdődően, sziklás gerinczetű dűlőről-dűlőre magasabbra emelve viszi Pécsváradig, s ott a 700 méter magas Zengőben végződik. De a Meceek csak a déli síkságról nézve hegylánc; valóságban hegyespart, mely Baranyának egész északi részét elborítja, s Tolnába és Somogyba is átöcsátja nyulványait. Völgyeiben rejtekező falvak; a falvak régi magyar lakossága nem rég még a világtól csaknem teljesen elzárva, egy-egy plebánia árnyékában őrizgette s őrizi ma is régi egyszerűségét, hagyományait, erkölcsait, hitét. — Keresetét, melyet a sarga agyagtalaj borban, gabonában szíken osztogat, fejszéjével, csakányával s gölincsér-korongjával szaporítja a megelégedésig. Csak a sásd-mecseki pompás országút, — mely hegyről hegyre szökkenve, a hegyháti bükkerdők árnyékában bujkálva, végre Pécs fölött alá száll a déli lejtőre, — volt rá nézve a világ kapuja, melyen völgyeinek zárt országából néha kitekinthetett. Ma már a Dombovár felől nyíló vasút gőzkocsijai más utat is vágta a Hollófészekbe (így nevezik a Meceek nyugati csoportját). Egyik hegyről a másikra két hatalmas hidon repülve, s egy hosszú alagúton átbújva, mint a kigyó, egy-egy futó pillantást vehet róla az utazó a Meceek rejtek völgyeibe, erdőirtó és sziklafejtő iparába. Bükkösödél a hegyek ütvésztojából kibontakozva az ormánási síkság szélére lép. Szent-Lőrincznél a barosi vonallal csatlakozik; s mindenütt a hegy lábánál a síkság peremén haladva, rohan Pécs felé. De nem versenytárs nélkül. Az országút, — baranyai néven: derek, — mindenütt egyenkéntül fog vele egész Pécsig; itt elválnak egymástól, s míg a gőzös délnek, Villány felé rohog, az országút megtartja irányát egész Pécsváradig; ott éjszakkal fordúlva, egy gyönyörű hágón kigyó-kanyargással hegyről-hegyre siklik s a palotás Nadasd völgyein Tolnába csap át.

Mennyi patakon gázol át ez a két hatalmas út! Csekély vízzel mind, s szövetekezve sem lát-szik meg rajtuk a nevédekés. Ha a malomkerék el nem árulná, senki sem sejtene, hogy patak

JAPÁNI KATONÁK SÍRJAI KOREÁBAN.

JAPÁNI KATONÁK SÍRJAI KOREÁBAN.

Koreából tudvalevőleg mindjárt a háború elején kiszorították a japánok a kínaiakat, a győztes csapatok el is vonultak a félszigetről s tulajdon hazájukban verik tovább a menneiei birodalom «győzhetetlen» hőseit. Hanem a diadalmas csapatok sebesült vitézei ott maradtak Koreában; összehordták őket a japánok Semulpóba, a főváros kikötő helyére, a hol egy nagy teaházat átalakították részükre kórházzá.

Itt ápolgatták a kínai ócska fegyverektől sebesült harcsokat s a meggyógyultakat küldik megint a csatasorba, hogy újabb babérokkal fedjék sebhelyeiket.

Hanem bizony sok győzedelmes hős más helyre kívánczik, közel ugyan, de mégis nagyon messze. Oda, abba a kis temetőbe, a mely mindjárt ott terül el a kikötő szomszédságában, a lakosság régi nyugvó helye mellett.

A kelet-ázsiaiak, különösen a japánok, igen nagy kegyelettel viseltethetik a halottak iránt, hát még ha azok a csatában, a nemzet hirtelvéért, a haza szolgálatában estek el és ha nem is otthon alhatják örök álmukat, hanem itt, ezen a távoli, idegen földön!

Ezért hár különös nagy kegyelettel temetik a háború viszontagságaiban elesett hősokeket. Kiviszik az elhunyt bajtársát a temetőhelyre, kivonulnak az egészséges fegyvertársak, buzgón imádkoznak s végbücsüt vesznek a megdicsőültől. Azután meggyújtják a máglyát s porrá égetik a halottat. Nem sok idő kell neki: a féltelmes hősöb, a jó pajtásból nem marad egyéb, mint pár marok hamu s néhány kis darab megszesegetett csont.

Azokat a maradványokat aztán gondosan, kegyeletesen összetakarítják s parányi koporsóba téve, átadják az anyaföldnek. Hadd nyugodjék ott az idők végeig, a megdicsőült s a földi salaktól megszabadult lélek úgy is ott mulatozik már a tizenegyedik mennyországban, Buddha áldott árnyékában.

A hamvak fölé oszlop alakú fejfát tűznek, a melyen ott van ezíra japáni betűkkel felírva a boldogult neve s viselt dolgai.

Minden fejfa mellé egy-egy előfát is ültetnek. Majd megnövekszik az s enyhe árnyékot fog vetni az ott nyugvó hős csendes sírjára, a kis madarak rászállnak lombjaira s szépen fityű-résznek, énekelnek, hogy a vitézek álma annál édesebb legyen.

A sírok sorban, szigorú rendben vannak egymás mellé elhelyezve, a fejfák úgy állanak egymás mellett, mint valami hadesapat. De úgy is kell annak lenni, ez is hadd mutassa, hogy katonák, rendezhet szokott hősök szenderegnek ott, a kik földi életükben is ilyen rendben, szilárdul és keményen megálltak az ellenség tüze előtt!

EGYVELEG.

* A királyok asztala. A mi királyunk tudvalevőleg mértékletes ember s nem válogató, de más fejedelemnek más izlésök van. Vilmos német csá-

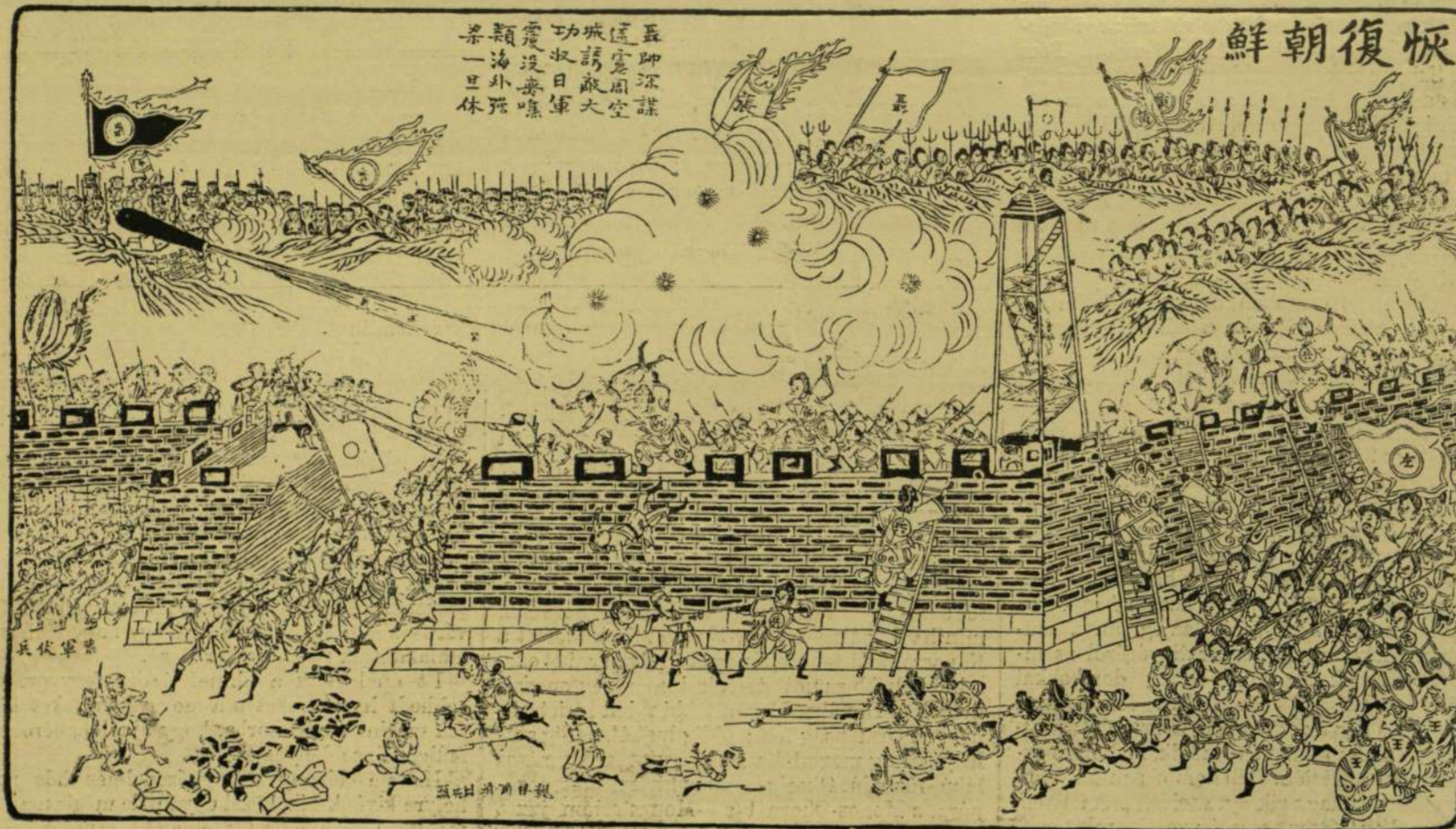
szárról azt írják, hogy igen jó étvágya van és sokat eszik. Nagyon válogatós Viktória angol királynő, ki gyakran azt sem eszi meg már más nap, a mit előtte való nap jónak talált s ezért az udvari ebédre hivottak, hogy udvariasak legyenek, jóllakva mennek el az ebédre. A királyné bort most már nem iszik, de néha egy kevés whisky pálinkát apollinári vizzel vegyítve. A *walisi herceg* is eléggé inyenc, különösen szereti a kaviárral, libamáj pástétommal vagy lazacszal megrakott kenyeret, melynek asztalán soha sem szabad hiányoznia s

* **Kutyakergető** is volt hajdan Rigában a jezsuita templomnál alkalmazva. Egész feladata abban állott, hogy az urakkal jövő vagy kóbor kutyákat az isteni tisztelet alatt a templomajtótól visszahajtsák. Egy ily kutyakergetőnek 1690-iki foljegyzés szerint az egyház 4 tallért fizetett.

* **Törpe népfaj Európában.** A svájci czölöp-épitményeknél, különösen Schaffhausen mellett talált emberi csontvázakat Kollmann bazeli tanár megvizsgálván, arra az eredményre jutott, hogy az ott lakott emberek csak oly alakú törpek voltak,

* A napernyőket már a régi görögök, rómaiak és khinaiak is ismerték, mindamellett az új-korban XIV. Lajos idejében mint új találmányt hozták divatba. Ekkor, különösen a kocsisok, kik versenytársat láttak benne, nagyon kigúnyolták. Németországban 1730 körül kezdett divatba jönni, az előtt esős időben a kalapokat viaszos ruhák vagy köpenyeg által védték meg.

* Az öreg kor kezdetét az angol törvény az 50-ik évben állapítja meg, Justinian törvénye szerint ellenben a fiatalság 15—50, a férfikor 50—70.

CSATAKÉPEK A JAPÁN-KHINAI HÁBORÚBÓL. — EREDETI KHINAI RAJZOK UTÁN.

ezen kívül megiszik napjában 12—16 csésze teát és jó sok bort. *III. Sándor csár* aránylag keveset evett s csak egy üveg burgundit ivott. Minden étkezése családja körében volt s imádsággal kezdődött. *Umberto* olasz király «alla caciatora» az erős húsételeket s fekete kenyeret szereti, az édeségeket ki nem állhatja. Nagy gourmand és sokat evő a *portugál király*, a ki erősen hiszik. Jól esznek még a *svéd, dán, görög és württembergi királyok*; az utóbbi a paraszt ételeket szereti s francia szakácsát gyakran ejti rémületbe különös rendeleteivel.

mint az afrikaiak, nem lehetetlen, hogy azoktól származnak. A törpek Európában valószínűleg a magasabb testű fajokkal keveredtek össze s ennek tulajdonítható, hogy különösen Olasz- és Oroszországban igen sok a rendkívül alacsony katonaköteles, kiknek magassága (1200—1450 mm.) az afrikai törpékével egyenlő.

* **Bulgária** hálásnak mutatkozik első fejedelme emléke iránt. A szobranje közelebb száz ezer frank összeget szavazott meg, hogy Battenberg Sándor herceg hamvainak díszes mauzóleumot készítsenek.

évig tartó s csak 70 éves korában kezdődik meg az öregség. Nálunk a fiatal kort a katonakötelezettség 42 évig állapítja meg, ettől 60 évig tart a férfikor s azután jó az öregség.

* A biblia nagy feltűnést okozott a khinai udvarnál. Nemrég az özvegy császárnőnek küldték az angol misszionáriusok egy khinai nyelvű bibliát s ezt maga a császár is elolvasta s több hibát találván a khinai nyelvben, új példányokat kért, hogy «Jésu s vallásának könyvét» alaposan megismerje.

CANROBERT TÁBORNAGY.

1809—1895.

Canrobert Ferenc Certain tábornagy, a második császárság egyik kiváló katonája, a múlt január hó 28-án meghalt.

1809-ben született Saint-Cérében (Lot département) bretagneai családból. Atyja, ki I. Napoleon seregében lovassági százados volt, egyetlen fiát szintén a katonai pályára neveltette. 1835-ben, mint alig huszonhat éves tiszt Afrikában harcolt, hol hidegvérrel párosult bátorsága nagy bámulatot keltett. Lajos Fülöp király uralkodása alatt fokoztán a tábornoki rangig emelkedett és a forradalom kitérősekor egy gyalogdandár parancsnoka volt. Napoleon Lajos, a második köztársaság elnöke, az 1851 december 2-iki államcsíny keresztülvételénél a csekélyes legnehezebb és egyszerűsödő legkényesebb részét Canrobert tábornokra bízta, ki a főváros utcáin fegyverrel kelt népet leverte s a torlaszok építését megakadályozta. III. Napoleonnak mindig híve volt, de iránta tanusított magatartásában is kitűnt lovagias jellemével. A mint Canrobert megtudta, hogy az államcsíny következtében Lefló, Changarnier és Lamoricière tábornokokat a Conciergerie börtönében elzárták, rögtön beadta lemondását. S midőn ezt nem fogadták el, Canrobert fölkerítte Napoleont, hogy bocsássa szabadon tábornok-társait. Napoleon megtagadta ugyan e kérés rögtön teljesítését, de Canrobert önzetlen jellemét annyira tudta becsülni, hogy hadosztályparancsnokká nevezte ki, sőt hadsegédvé akarta megtenni. Ezt a kitüntetést azonban Canrobert nem fogadta el.

A krími háborúban Saint-Arnaud tábornagy fővezér halála után Canrobert vette át a vezényletet. Szebasztopol körülzárása és ostroma Canrobert tervei szerint történt; mindezek dacára 1855 május első napjaiban a fővezényletet a nála rangban idősebb Pelissier tábornoknak átadván, csupán az hadtest parancsnokságát tartotta meg. Tábornaggyá 1856-ban nevezetett ki. Két évvel utóbb az Elzász-Lotharingiában álló francia csapatok vezényletével bízott meg. Az 1859-iki olasz háborúban a 3-ik hadtest élén Magentánál és Solferinónál harcolt. Ez utóbbi csatában a már győztes osztrákokat csak Canrobert erélyes és ritka ügyességgel keresztülvitt oldalmenete nyomta vissza. Igaz ugyan, hogy a siker nagy részét ellenfele ingatag tévovázásának köszönhette, de azért kétséget nem szenved, hogy Canrobert, a kedvező körülmény ügyes felhasználásával ismét magához ragadta a győzelmet.

1870-ben, mint a 6-ik hadtest parancsnoka a többi császári hadvezérek közös sorsában osztozott. A Tuileriákban tartott híres haditanácsban Leboeuf hadügyminiszter nagyszíri hőbortját elenezve, a hadizenet ellen szólalt fel. «Az Inker-mannál és Szebasztopol alatt harcolt katonák nagy része — mondá a tábornagy — már túl van azon, hogy ismét fegyvert foghasson; a mostani katonai nemzedékét pedig még nem tartom eléggé képzettnek arra, hogy egy egész népfajjal sikeresen harczra szállhasson.» Canrobert vezérkari tisztjeinek ügytelensége miatt Würthnél egész hadtestével télenül kényszerült vesztegelni. Gravelotténál azonban Canrobert kilencz órán át féken tartotta a nagyobb porosz erőt, mely fényes hadi tettet II. Vilmos császár is dicsérettel említette a gyászoló családhoz intézett részvét-levélben. 1879 óta mint szenátor és a legfelsőbb haditanács tagja szolgálta hazáját. Hült teameit a parlament kisebbségének ellenzése mellett is állami költségén s teljes katonai díszszel takarította el a köztársasági kormány. Öt volt Franciaországának utolsó tábornagya, mely méltóságra 1856 tavaszán nevezetett ki. Akkor kapott tábornagi botjára e jelmondatot vésték:

«A háború réme, a béke disze.» S ez a jelmondat szépen jellemzi a jeles katona egész életét, mit ő azzal a jelszóval szokott megmondani, hogy «Fais tout ton devoir!» (Tedd kötelességedet egészen!)

ZICHY MIHÁLY LEVELE.

Zichy Mihály nagy nevű művészként a «Vasárnapi Ujság» is üdvözölte művészpályája ötvenedik évfordulójának örömmünnepe alkalmából.

Zichy Mihály ez üdvözlésre válaszul igen szíves levelet írt a szerkesztőhöz. Azt hiszszük, nem követünk el indiseretiót, ha e levélnek a művész hazafias érzését és gondolkodását szépen jellemző közérdekű részleteit a nyilvánosság elé bocsátjuk.

A kitűnő művész egyebek közt ezeket írja: A szeszélyes sors hazától igen messze, és életem

páratlan állásomat az orosz császári udvarnál, most már a negyedik császárnál is élvezhetem, ezen érdem a muszkáké és a nagylelkű uralkodóké, s ezt nekik meghálálni hátra levő életem egyik feladata lesz.

Ezen hálaérzettel igen jól összehát a hő hazaszeretet. Ugy, mint eddig, a jövőben is mindig kész leszek hazámnak szolgálni. Tessék csak megmutatni, hol lehetek hasznára és hazafiai kötelességemet egész szívvel teljesíteni fogom.

Hazafiai üdvözléssel

Szent-Pétervár, 1895. január 9.

ZICHY MIHÁLY.

A KHINAI SAJTÓ.

Minden történeti kézikönyvben föl van említve, hogy a khinaiak jóval az európaiak előtt ismerték már a könyvnyomtatást. Történeti adatok szerint 581-ben Krisztus után már divatban volt ott a fametszés (xylographia), a X-ik század elején használták a könyvnyomtatást (lithographiát) s a XI-ik század elején feltalálták a mozgatható betűket. Legrégibb ujságuk a «Csing-Pao» (Tudósítások Pekingből) a 713-ik évben jelent meg s azóta folyvást fennáll s így hasonlíthatatlanul régebb, mint bármely európai lap.

A «Csing-Pao»-t jelenleg fa betűkkel nyomják: háromféle kiadásban jelenik meg, s az első, melyet mozgatható betűkkel nyomnak, a khinai kormány hivatalos lapja. Rendszeren 24 sárgás lapból áll, minden lap 18 centiméter hosszú s 10 centiméter széles, csak egyik oldalát nyomják be s ez oldalon 7 függőleges hasáb van, melyek mindegyikébe 14 szó fér. Az első oldalon felül van a császárra és udvarára vonatkozó rész. Ennek a kiadásnak előfizetési ára havonként a mi pénzünk szerint mintegy 66 krajczár. Minden számnak sárga borítéka van (a sárga a császár színe). A második kiadás (Csang peun) viaszlemezekre nyomatik s ezért lenyomata gyakran összehajlik és jegyei nehezen olvashatók; a papír is rosszabb, előfizetési ára 50 kr. A harmadik kiadás (Szepeun) irva van, elég jó papíron s ára havonként csak 15 kr.

A «Csing-Pao» részben tudósításokat közöl a császári udvartól; közli az alkirályok rendeleteit és a rendőrség intézkedéseit. A hivatalos közlések között sokszor igen furcsa dolgok vannak, pl. tavaszszal császári parancs a téli kalapoknak nyáriakkal való fölcserélése iránt, mivel ez akkor történetik meg az egész birodalomban, ha a szertartási osztály előterjesztést tesz a kalapok megváltoztatása ügyében, s ha az előterjesztést a császár aláírja, megtáviratozzák az összes tartományokba és a következő nap a sok millió alattvaló mind új kalapban jelenik meg. Szintén császári rendeletben adatik a nép tudtára, hogy a császár esőért imádkozott. Hivatalosan közlik itt a birodalmi bírálók, hogy egyik vagy másik mandarin működésével nincsenek megelégedve, avagy egyeseket hivatalosan megdicsérnek. Így egyik közölte egy lap, hogy egy nő életveszélyes beteg férje részére saját karjából egy darabot kivágott s azt gyógyfűvel keverve beadta a betegnek, hogy meggyógyuljon; de mivel ez nem használt, a nő férje halálakor megmérgezte magát. Az alkirály előterjesztvén ezt az esetet, a császár az erényes nő számára emléksobrot rendelt állítani.

A nem hivatalos lapok között legnagyobb a «Sen-Pao» (Shanghai ujdonságok), melyet 1873-ban egy angol alapított s most 12000 példányban jelenik meg. A lapot ügyesen szerkesztik s teljesen függetlenül, úgy, hogy a kormányrendeletét is bírálja s e mellett az európai politikát is ismereti.

Két évvel ezelőtt Kantonban egy igen komoly lap jelent meg: a «Kuang-Pao»; így nevezve alapítója és szerkesztője, Kuang-ki-Csu után, ki ezen kettős minőségben a művészi életben

CANROBERT TÁBORNAGY.

CSATAKÉP A JAPÁN-KHINAI HÁBORÚBÓL: ÉJJELI HARCZ. — EREDETI KHINAI RAJZ UTÁN.

San-Franciskóban nevelkedett s orvosi működésén kívül kizárólag irodalommal foglalkozott. Lapja tíz évig nagy tekintélynek örvendett, de halála után (1891) csakhamar betiltották s most folytatása új cím alatt jelenik meg «*Csung-Je-Pas*» (Napi hírek Kínából és nyugatról.) Ez a lap egészen európaias modorú, de alakja feltűnően különös: 4/5 méter hosszú lapon jelenik meg, mely 8 hasábra oszlik s igen olcsó.

A kínai képes lapok száma jelenleg még csak egyetlenegy. Ez a Shanghaiban megjelenő «*Gua Pao*» (Képes újságok) összekötésében a «*Csung*» lappal. 1885 óta hetenként jelenik meg 10–12 lapnyi füzetekben piros, vagy zöld borítékban. Egy-egy szám ára körülbelül 15 kr. Képei fametszetek, melyek kínai modorban árnyékolás nélkül készülnek, de már némi távlatlással. A szöveg a mindennapi életből van s így a kínaiak szokásaira nézve sok érdekes részletet nyújt. Így például az 1893-iki évfolyam májusi 2-ik számában van egy kép egy szokatlan sok lábú élő szörnyről, mely körül egész csomó kíváncsi kínai áll. A kép aláírása ez: «*Csodálatos disznó Tienstinből.*» Az állat fekete volt, egy feje, de három szemű, két teste és nyolcz lába volt és olyan hangokat adott, mint egy eleven ördög. Azt mondták, hogy ez a csodaállat egy a 8-ik században élt híres és magasrangú embernek a vándorló lelke, mely disznó-alakot öltve jelent meg újra.

A nevezett lapokon kívül van még a «*J-Uen-Lu.*» melyet Shanghaiban a katolikus misszió ad ki kereszténynek lett kínaiak számára. Van ezenkívül még tudományos és szépirodalmi tartalmú lapok is.

A kínai képes ábrázolások példaként három csataképet van alkalmunk ez úttal bemutatni, melyeknek eredeti példányait dr. Alexander úr, a Lloyd tengeri hajózási vállalat egyik hajójának orvosa küldte be lapunknak. Mind a három kép a kínaiakat tünteti föl győztesekül, azt akarván elhitetni, hogy a kínaiak diadalmasan megszállották Koreát s végkép ki-verték belőle a japánokat. S hogy a képek csakugyan ezt jelentik, vagyis inkább ezt akarják jelenteni, azt nem pusztán a rajzokból olvassuk ki, mert dr. Alexander úrnak gondja volt, hogy az ábrázolások fölírásait leolvastassa, a mit egy Kínában működő európai hittérítő meg is tett neki.

A RÉGI MAGYAR DIÁK-ÉLETBŐL.

Magyarország főpapjai díszes sorának egész nemzedékei nyerték tudományos és szellemi kiképzésüket abban a nevezetes tanintézetben, mely a *Collegium Germanicum* neve alatt emelkedett világhírré s Pázmán Péter által buzgón támogatva, a magyar katolikus theologusok Mekkája volt századokon át. Történetünk során alig látunk valakit díszes egyházi polozon, a ki emelkedésének alapjait ne ott vetette volna meg, s ily módon e nagyszabású intézet egész multja majdnem karöltve halad politikai és művelődési életünk fejlődésével. Hogy csak egy-néhány ismertebbet említsünk, itt nyerte tanulmányai befejezését Csáky Imre kalocsai érsek, Migazzi Kristóf váci püspök, Lóby Imre esanádi, Lippay György egri, Szelepcsényi György veszprémi, Nagyfalvy György, erdélyi püspök. Széchenyi Pál kalocsai érsek. Eszterházy Imre, Csáky Miklós, Barkóczy Ferenc esztergomi érsek és primások. Telegdy György, Bárony György, Forgách Pál, Eszterházy Károly, Pyber László, Keglevich Zsigmond püspökök s még a régi magyar főpapság legjelentősebb neveinek egész hosszú sora.

Magyar, osztrák, elzászi, bajor, francia, rajnavideki, sziléziai, svéd, westfaliai, tiroli, vegyesen látogatta azt a fényes intézetet, melynek egykori növendékei közül a múlt század közepe táján csak püspök 36 volt egyszerre Német- és Magyarországon. Mindenik nemzetnek megvolt a maga védszentje, melynek ünnepét évente nagy ünnepélyességek között ülték meg; így a magyar növendékek különösen Szent Mártont és Szent Istvánt ünnepelték.

De bár a collegiumba fölvehető alumnusok száma szűzre volt korlátozva, jobb években, mikor a természetben való ellátás lehetősége emelkedett, e szám is nagyobb lett valamivel. Magyar legalább 12 fordult meg évente az intézetben, mióta Gergely pápa ezt a számot egyszer-mindenkorra megállapította. Valamivel több hely jutott a németeknek, de úgy, hogy különös körülmények között ezek helyét is egy-két esetben magyarok foglalhatták el.

Különben 21 év volt a megkívánt életkor, melynél ifjabb az intézet növendékeül föl nem volt vehető. Az ifjaknak a legközelebbi jezsuita szerzetfőnökségnél kellett jelentkezniük, melynek rectora aztán megvizsgálta a jelöltet, s ha testileg alkalmasnak, arczra kifogástalan-nak találta, az eredményt írásba foglalta és be-

Rómába a collegium rectorához. De még csak ekkor jött a dolog legnehezebbje, mert a végleges elfogadás fölött egyedül a bibornoki kar döntött; igaz, hogy szem előtt tartva, hogy lehetőleg minden ország és minden vidék arányosan legyen képviselve; de ha ugyanegy jogcimen többen versenyeztek, ott rendszeren a hathatósabb ajánlás, az előkelő származás nyerte el a palmát, melyre való tekintettel a grófi, bárói, vagy legalább is nemesi származású ifjak különösebb figyelemben részesültek.

De ha már a fölvetél bevégezett tényné vált, s a rector erről hivatalosan értesítette is a folyamodót, koránse gondoljuk, hogy ennek a szerencsés sorskegyeltjének nem akadt most már sürgősebb dolga, mint fölkapni egy megrakott társzekerre, melyen vásárra menő kalmárok viték portékáikat az örökös fartományokba, hogy onnan a legelső gályán duzzadó erszényvel megkezdje viszontagsággal teljes utazását Velenczén át Rómába. A világért sem! A fölvetekre nézve a legszigorúbban kikötötték, hogy október vége előtt útra ne keljenek a keresztény világ fővárosába, s ott megérkezve, egyenesen a collegiumban szálljanak meg, hogy még csak a mélyelőző levegő se érje őket, melyet akkor a világias Róma erkölteselvénye árasztott. Ha csak egy éjet töltött is a jövővényi diák a collegium falain kívül, eljátszotta minden jogát a fölvetélre.

Börzsacsokjába varrva, vagy zsebe mélyén rejtve, száz tallért vitt magával mindenik tanuló, a mit azonnal köteles volt letenni a collegium gazdájánál, ki két kules alatt tartva kezelte s csak végleges távozáskor adta vissza az összeget tulajdonosának, mivel többször megtörtént, hogy pénz nélkül maradt alumnusok nem tudva hazájukba visszatérni, a collegiumtól voltak kénytelenek ulti költséget kérni.

Nem kevésbé szigorú volt az élet az iskola falai között. Minden újon belépőnek három napot kellett teljes zárkozottságban töltenie, azután megáldozni a Szent-Péter-templomban, mire ki-kérdetve a paterok által lelki állapotuk fölől, végre fölvehették a talárt s beléphettek a novitiusok sorába. De csak hat hó múlva esküdtek fel, rendszeren pünköszt napján, nagy ünnepélyességek között.

Az egész collegium legfőbb felügyeletét hat bibornok vezette, kiknek halálát hatvan napi gyászszal ünnepelte az iskola. Ennek élén a rector állott a segédjével, ki a külső rend fenntartására ügyelt fel. Következett két pater,

Téli viselet otthon.

Városi viselet.

MAGYAR KATHOLIKUS PÁPNÖVENDÉKEK RÓMÁBAN, A XVIII. SZÁZADBAN.

mint tanulmányfelügyelő, egyikök a vallásos élet, másika a tudományos előmenetel fejlesztésére fordítván gondját; másik kettő közül egyik hitvitátant, a másik kánoni jogot tanított. Három repetitor gyűjtötte össze naponként a saját osztályabeli ifjuságot. A gazdag alapítványok jövedelmét külön gazda kezelte s a számvívó könyvelte el, kinek számadásait a bibornokok évenként felülvizsgálták.

Nyolcz kamra, mindenik egy-egy szentről elnevezve, fogadta magába az összes növendékeket. Mindenik kamrában superlátos ágy, szék, asztalka és szekrény volt. A kamra feje egy-egy praefectus, rendszeren idősebb pap volt; ezeknek szigorúan kötelességévé volt téve az alájuk rendelteteket szemmel tartani, ha a városba mentek s az előfordult rendtelenségekről az előjárásnak tüstént jelentést tenni. Külön kamra volt berendezve a novitiusok számára, kiknek az idősebb növendékekkel társalogni nem volt szabad, sőt a könyvtárt is csak külön látogathatták, nehogy áthágják a társalkodást szigorúan eltöltő törvényt.

Egy tágas aula szolgált ünnepélyes alkalmaknál a tudományos vitaközlés színhelyére. Itt fogadtak aztán máshonnan jövő látogatókat is. Komor falait köröskörül bibornokok, fejedelmek, jeles férfiak arczképei díszítették, kik e százados intézetből kerültek ki. Az ebédő hosszabban asztalok álltak, melyeknél kiváló ünnepi alkalmaknál a sorban ülő alumnusok egyike az ebéd megkezdése előtt rögtönzött áldást, vagy szent beszédet mondott és pedig olaszul, vagy latinul, a mint hogy általában minden más nyelv számúze volt a tanuló társalgásából az olaszon és latinon kívül. Külön helyiségben állottak végül a betegek, kiknek kezelésére állandó orvos és mellette rendelt szolgálta volt alkalmazva.

Sarkig erő vörös talár fekete övvel, volt a tanulók állandó viselete; erre azonban bő tógát vetettek, ha otthonról kimentek. A vörös színt, mint symbolumot, IV. Ince pápa rendelte, annak példázására, hogy a vallásért, ha kell, vért is készek ontani. Fejüket otthon négyzögletes süveggel fedték a kerek sipka fölött, melyet a tonzura miatt nyomtak a fejükre. Üstököt növesztetni, haját fodorítani, vagy szagos porral behinteni súlyos vétség lett volna, a mint általában a könnyedebb, fesztelebb föllépést is kárhoztatták.

Mindezzel, valamint egyéb felszerelésekkel a collegium látta el az alumnusokat, így inggel, alsó ruhával, salavárral. Tunikát és süveget minden évben újat kaptak, a többit a szükséghez képest.

Ma már egyáltalában elképzelhetetlen az a példátlan vas szigor, mely a szegény ifjakat a legkeményebb fegyelem lánczai alatt tartotta. Csak hét órán át volt szabad aludniok, s azután kezdetét vette a tanulás, mely úgy folyt, hogy a leckét régi módszer szerint, diktálás után írták, azután bizonyos órákon egybegyűlve, a hallottakat ismételték s azok felett vitaközltek. Kétszer egy évben, májusban és szeptemberben tartottak vizsgálatot, melyet a hanyagabbaknak

néha meg is kellett ismételnök; ellenben a kiválóbbak közül minden osztályban egy-egy *bidellust* választottak ki, a ki nem közönséges kiváltságokkal bírt, és vezette a többség tanulmányait is. Minden nap egy fél órán át a gregorianus énekek gyakorlata volt kiszabva, melyből évente szintén vizsgálatot állottak s ilyenkor a legjobb *odae praefectus* címet kapott s vezette a zenei tanítást.

Érdekes jele a régi erkölcsöknek az is, hogy mikép büntették a fegyelmetlenséget. Kisebb hibákért rendszeren elégnék tartották a táblára írást és némi csekélybű bírságot. A ki nagyobb kihágást követett el, azt külön zárták társaitól, végre, a ki fejfebbalói ellen lázadt, vagy társait tetteg bántalmazta, azt irgalmatlanul elbocsátották az intézetből és pedig nagyobb szegény okáért az úgynevezett «*porta rusticana*» át.

Még csak magánházaikat látogatni, idegenekkel mulatni sem engedte a drákoló rend. Sőt egyáltalán tilva volt külső emberekkel beszéde bocsátkozni is; magoknak a bejelentett látogatóknak csak az anában és nyilvános ellenőrzés mellett lehetett fukaron megszabott ideig érintkezni a tanulókkal. Iskolába a városon át hosszú kettős sorban vonultak; táncz, kártya, színház szigorúan tilva volt, csak ünnepeken és szünnapokon rándultak ki a városon kívül fekvő majorba, hogy sétálással, ártatlan játékkal töltés az időt. Ilyenkor járta néha a teke és billiárd is, vagy fagyókat dobáltak forgó vaskarikába. Pénzt azonban nem hagytak a növendékeknek, nehogy rosra csábítsa őket. A mire multhatlan szükségük volt, azt letett pénzükből utalványozták ki számukra, a mit aztán az intézetből való távozáskor pontosan elszámoltak.

De milyen volt ez a távozás is! Miután a re-

Templomi viselet.

MAGYAR KATHOLIKUS PÁPNÖVENDÉKEK RÓMÁBAN, A XVIII. SZÁZADBAN.

Nyári viselet otthon.

verendát illő köszönet mellett megszolgáltatták a rectornak, oltár előtt végezt rövid ima után kikísérték őket a város kapuja elé, hol azonnal a készen álló szekérre kellett ülniök. Fogadásuk tiltotta Rómában csak egy éjszakával is meghosszabbítani tartózkodásukat, vagy útközben valahol megállapodni. Szigorúan megszabott menetrenddel a legrövidebb útvonalon tartoztak haza térni. Pénzeiket csakis akkor kapták vissza s azonkívül a magyar kispapok a Pázmán alapítványából is külön pénzsegélyben részesültek. Nincs az a kaszárnya a vér és vas mai uralma alatt, mely a zsarnoki idomítás szorosabb fegyelmével nevelné a katonaságot, mint századokon át a vallásos hit apostolait az az intézet, melynek belső életét fentebb vázoltuk, különös tekintettel a magyar növendékpapságra, egy mult századi latin forrás, Julius Cordara jezsuita monografiája után. De nem volt-e s nincs-e a krisztusi ige szolgálatában még nagyobb eredményekre s hősiessébb önfeláldozásra szükség, mint a harcztéren elvérző névtelen sebesültek ez-reinél? V. S.

SZÍNHÁZ.

Jancsi és Juliska. Opera 3 képmen. Szövegét írta Vette Adél, zenéjét *Humperdinck* Engelbert. Fordította *Ábrányi Emil*. Az operában először adták 1895. febr. 2-án.

A német újságok néhány hóval ezelőtt lármas lelkesedéssel igyekeztek egymást fölülmúlni a «*Hansel und Gretel*» című új opera sikerének méltatásában. A német elragadtatás egyszerre tenyverére kapta az eddig csapócsapra nem névű szerzőt, s *Humperdinck* egy ösmérettel megkapta a «*mester*» nevet.

Az új operának, mely kétségkívül érdekes alkotás, nem nagy kerülőt kellett tennie, hogy az egyetlen magyar dalműszínház deszkáira kerüljön. Operánk igazgatósága lázas sietséggel, alig három hét alatt, bemutatta a magyar közönségnek, mely ha nem túlságos lelkesedéssel is, de rokonszenvvel fogadta.

A szerencsés kezű frankfurti zeneszerző lelkéből hiányzik az a forrás, melyből az «örök melódiák» fakadnak. Leleménye alig elég a hétköznapi szükségletre. De van gyakorlottsága, mesteri ügyessége s ezek segítségével a leghasználtabb színpadi eszközt: a naivitást zajos dialalokhoz tudta csatolni.

Az irodalommal kaczerkódó nővére, *Vette Adél* asszony, egy gyermekesét szerzett, mely sem jobb, sem rosszabb, mint ezer mas e fajta termék. De aránylag eléggé hangulatos. Ez indította bátyját az opera megírására.

Egy munkáslak szegényes szobáskájában két tesvégyermek, Jancsi és Juliska pajkosan tréfálkozik, dalogat, tánczra perdül, a helyett, hogy apjuk mesterségében, a seprökötésben serénykednének. Mikor anyjuk a nyomorúságtól elfanyarodott kedélylyel a csintalanságon rajta kapja őket, haragra forytan s kikergeti őket az erdőbe epret szedni. Az apa mámorosan csak estefelé vetődik haza, s mikor meghallja, hogy a gyermekek az erdőt járják, komoly aggodás tölti el

szívét. Képzeletében a gyermekeket veszedelem fenyegeti. Ő tudja, hogy az erdőben egy undok boszorkány tanyázik, olyan, ki a gyermekeket marcipánnak süti s úgy eszi meg. A szülői ósztón a nem épen példás egyetértésű házaspárt arra ösztökéli, hogy szaladvást siessenek az erdőbe megoltalmazni a gyermekeket a förtelmes vasorrú bába ellen.

Jancsi és Juliska pedig az erdő költői csendjét vidám dallal zavarják fel. Vadvirágból koszorukat kötögetnek, epret szednek, de meg is eszik. A kosár a helyett, hogy megtelne, minduntalan kiürül. Minthogy ezért otthon verés várja őket, újra nekiindulnak eprészni. E közben meglepi őket az erdőre gyorsan leszálló esti homály. Gyermekek szívüket halálös remegés szállja meg. Reszkette húzódnak meg egy fa tövében, s aztán — mint a mesékben szokásos — megjelenik a homokos ember, ki fővénnyel hint szemükre, a mitől pilláik lecsukódnak és elalszanak.

Tündéri álmukat a második felvonás remekül állítja eléjük. Egy magas lépcsőzet, mely az égboltozatig ér, az angyalok serege hemzseg festői csoportokban. Ezek közül tizenegyet leszáll a testvérpárhoz s ottalmukba veszik az ártatlan szenderegőket.

Mikor hajnalban a harmatos ember friss esőjeivel felébreszti őket, a boszorkány marcipános palotája előtt vannak. Itt minden merő mézeskalász, még a kerítés is tortává süttött és mandulával bélelt gyermekekből áll.

A gyermekek gyantalanul közelednek, s meg is izlelik a marcipánt. Pompásan izlik, de a boszorkány megjelenésekor valami ismeretlen félelem lepi meg őket. Pedig annak beszéde is csupa méz. De mikor Jancsi ellenkezik vele, az egy nála levő kötéllel a kretrebe rántja be s oda zárja. A dolog vége az, hogy a kellő mennyiségű hókus-pókuszok után a fúrgegyek a rút boszorkányt ugyanabba a kemenzében dobják, a hol a vén banya őket akarta mézeskalássá sütni. Sőt hogy az öröm teljes s a végén egy kisse furcsa legyen, a kerítést alkotó gyermekesereg is meglevénedik s nagy rivalgással zendít rá az örömdalra, magától értétödvén, hogy az alkalmas pillanatban a holtra rémült szülők is megjelennek.

Ennél naivabb motívumokra a hajdani pastoralékban sem akadunk. S ezt a mesét a drámai eseményben nem fűszerezi semmi élez, sem semmi találmányosság a párbeszédekben. Szakasztott úgy van feltalálva, a hogy a kötelestárgú száraz dajkák a kisedeknek el szokták mesélni.

Képzeliünk ehhez jellemzetes Wagneri zenét, mely nagy lármájú hatásokkal kíséri ezt a végtelenül naiv szöveget. Bölcsődalok ágyudörgéses hangon!

A darab, mint említettük, nálunk is figyelemre méltó sikert aratott; de ezt a hatást összehasonlítani sem lehet azzal, melyben Németországon részült. És ez természetes. A mű szépségei és banalitásai egyaránt tőlre metszett német szellemet lehelnek. A ringe-ringe-rija dallamával minket nem altatnak el. A mi emlékeztetünkben ez dallam nem ébreszti föl a gyermekkor édes ábrándjait.

A fő szerepeket *Bianchi, Ábrányiné, Rotter Gizella, Kaczser Margit* és *Beck* játszották. A mű betanításánál *Nikisch Arthur* ismét bizonyította, hogy kiválóan nagy és német muzsikuss.

—i.—n.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kazinczy Ferenc levelezése. A Magyar Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottsága megbízásából közzétette dr. Váczy János. Ötödik kötet. A M. T. Akadémia kiadása. Imárról ötödik kötetét veszünk annak a maradandó becsű levelezésnek, mely «Kazinczy Ferenc összes művei»-nek «harmadik osztálya»-ként jelenik meg. Ebbe az 592 lapnyi terjedelmű kötetbe az 1807 máj. 1-eje és 1808 jun. 30-dika közé eső levelek vannak összefoglalva az eddigi köteteknél tapasztalt nagy gondossággal, tartalmas bevezetéssel és mindenre felvilágosítást nyújtó jegyzetekkel. E kötetben a magyar irodalom és műveltség fejlesztésére és terjesztésére vonatkozó buzdításokon kívül különösen megragadják a figyelmet azok a levelek, melyekben Kazinczy a Csokonai emléksobrának az ügyével foglalkozik, meg arra irányzott törekvését ismerteti, hogy az

íróknak és közönségnek egyformán használható magyar grammatikát adjon kezükbe s hogy a külfölddel megismertesse, milyen kínsei vannak hazánknak (régí codexek és nyomtatványok), megmutatván egyszermind, hogy Magyarországon csak a magyar nyelv lehet *polgári nyelv*, stb. Elismeréssel kell adoznunk e kötetét is dr. Váczynek, ki e nagy becsű leveleket nem csak sajtó alá rendezi, hanem alaposan tanulmányozza és magyarázza is, mi által a kiadványt minden ízében érthetővé és könnyen használhatóvá teszi. A kötethez betűrendes tárgymutató is van csatolva. A kötet ára 5 frt.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen című nagy hon- és népismerető vállalatnak közelebb már a 220. füzetet jelnt meg, mely «Magyarország» leírása IV. kötetének a 11. füzeté. Ebben «A Mecsek környéke» czim alatt *Somogy-nyégye* leírásának a befejezését és *Baranyamegye* ismertetésének legnagyobb részét olvassuk, mindkettőt *Baksay Sándor* jeles írónak kitűnő tollából. Baksaynak e vállalatban eddig megjelent egyéb szép dolgozatai is mind nagyon becsesek voltak s az olvasó közönség előtt méltán részesültek kiváló tetszésben; de *Baranyamegye* leírásával még azokat is tulszárnyalta. Minden sora, minden adata elárulja, hogy ő maga is e szép megye szülője s hogy ott földet és népet oly alaposan ismer minden tekintetben, mintha egész életét szülőföldje tanulmányozásával töltötte volna. Dolgozatában az előadás szépsége és a tartalom magvassága szinte versenyre kél egymással. Okulunk és gyönyörködünk e szép cikket olvasva. Föld és nép egyseges, összhangzatos képpé alakul képzeletünk előtt; élet és elevenség, igazság és hűség jellemez és tesz vonzóvá benne mindent. Bizavást elmondható, hogy ez a dolgozat egyike a legsikerültebbeknek a vállalat magyar tárgyú közleményei közt. A kiválóan érdekes füzet szövegét hét művészi rajz élelenti, melyeket *Cserna Károly, Dörre Tivadar, Háy Gyula* és *Kinnach Kászló* ismert művészeink szolgáltatták. — A vállalat a m. kir. állományomda kiadásában s Révai testvérek bizománnyában füzetenként jelenik meg minden hónap 1-én és 15-én. Egy-egy füzet ára 30kr. A füzetek minden hazai könyvtár útján megszerezhetők úgy egyenként, mint egész évre szóló előfizetéssel, vagy pedig havonként teljesítendő részletfizetéssel.

A pragmatica sanctióról közjogi értekezést írt *Vigyázó Ferenc*, mely 85 oldalra terjed, s teljesen mutatja be hazánk alaptörvényét, a pragmatica sanctiót, annak történetével, szövegével, jogi természetével fejtve meg. A dolgozat *Lechner Agoston*nak van ajánlva.

Sibilla, regény, írta *Mrs. Alexander*. A jó nevé angol író egyik sikerült alkotása ez a regény. A mese érdekes, az irány tiszta és átlátszó. «Sibilla» mint társadalmi regény híreket ad az angol társadalom legújabb fejlődéséről. A három kötetes regény *Singer* és *Wolfner* kiadásában jelent meg és csinos vászonkötésben kapható 1 frt 50 kr-ért.

Magyar Alföld. Szegeden társadalmi és szépirodalmi hetilap jelenik meg *Magyar Alföld* czim alatt. Szerkesztője a jó tollú *Kisteleki* Ede. Most megjelent száma *Dugonics András* két rémszetű képét közli, s szembeállítja *Endrői Sándornak* egy azon tárgyról írott versét *Reviczky Gyulával*

Előfizetések. *Györkönyi* Arnold Károly, kitől lapunk is közölt nem régiben egy érdekes elbeszélést, s a kinek dolgozatai már eddig is szélesebb körökben feltűnést keltettek, — a lapokban megjelent elbeszéléseiből egy kötetet ad ki előfizetés útján. Megrendelhető 1 frt 50 kr-ául Sopronban, dr. Arnold Károly ügyvédnek címzve. — *Tárgymutató* állított össze *Szekély István* posta-távírdai felügyelő Kolozsvárt a *Posta-távírdai* rendeletek tárában 1890-95-ig megjelent rendeletekről. Egyes jelszavak alatt és kivanatos szöveggel foglalja össze azokat s a közönséget is tájékoztatni kívánja. Előfizetési ára 1 frt s megrendelhető az a szerzőnél Kolozsvárt. Ugyanott megrendelhető 1867—1890-ig megjelent posta-távírdai rendeletek hasonlóan összeállított tárgymutatója is 60 kr-ért.

A műcsarnok tavaszi kiállítása ápril 15-ikén nyílik meg, kizárólag magyar művészek festményeivel és szobraival. Érdeklőseket fogozza, hogy a kiállításon *Ipolyi Arnold* néhai püspök alapítványából 1000 forintos történeti díj, a 300 forintos *Ráh-díj*, 300 forintos *Esterházy-díj* (vizfestmény) és a *Műbarátok* 1500 forintos ösztöndíja felett fognak dönteni. A tavaszi tárlatra legkésőbb április hó 1-én est 6 óráig kell a műveknek a műcsarnokba meg érkezniük. — A műcsarnokban február második felében *Molnár József* veterán festőnek mintegy 200 képből álló

gyűjteményét állítják ki. A kiállítás genre- és tájképeket fog tartalmazni, s az érdekes agy művész ismert szerény árait még jelentékenyen mérsékelte is, hogy a közönség azokból annál szívesebben vásárolhasson.

Nemzeti színház. A kitűnő spanyol drámáirónak, *José Echegaray*-nak drámája *Bernardo Montilla*, került előadásra február elsején a nemzeti színházban. Echegaray a társadalmi drámát a költészetnek jóval magasabb fokára bírja emelni, mint a francia írók. Alapeszméje nem a megszokott, kidolgozása melegebb, szebb, s ő is bírja a szinpadit technika titkait. Drámáiban a szenvedélyek heves lüktetése uralkodik, s a társadalmi színműve bizonyos klasszikus erő és zordság vegyül. «A nagy Galeotto» drámáját ismeri már közönségünk. Most *Bernardo Montilla* tett rá mély hatást.

A szerkezet világos, átlátszó és plasztikus, mint az antik hellén tragédiáknál. A nagy közönség előtt ez nem épen előnye Echegaraynak, mert a szinpad a színekhez, a tarkaságokhoz szokott bennünket. De az bizonyos, hogy mélyen belenyúl az életbe, s a hol az ékes-szólás és okoskodás formájával mint erkölcsi predikátor fordul hozzánk, élvezzük, oly meggyőzőn és igazat fejeztek az erkölcsi összefüggéseket. «Bernardo Montilla» is a házasságtörő drámák közé tartozik, de szerkezete, összeállításai, kifejezősége és morálja nagyon elüt a modern drámáktól. A spanyol költő két férfi alakot választ hőseik. Egyik *Bernardo Montilla*, polgári természetű ember, a ki szereti az élet kélymeit, de szereti feleségét is, noha nem becsüzi. Mikor aztán megtudja, hogy a nő megáld, akkor feldúlt boldogsága, szenvedélye föllázad, bosszút kíván állni, de csak a csábító. Ezt párban le is szúrja, de aztán feleségét, a ki e közben megismerte férje nagy szerelmét, keblére öleli. A másik férfi *Don Ricardo*, a csábító, a poeta, a ki képzelődése ragad, a ki nem tud ellenállni a női igézetnek, noha egyedül csak feleségét szereti igazán. Érzés dolgában *Bernardo* óriás ő mellette, de az ő nagysága csak a katasztrófa alatt tűnik ki, akkor ismeri meg igazán felesége a két férfit, a férjét és udvarlót, és elfogja a csodálat. *Bernardo* nem hű és igazán szeret, s azért bocsát meg feleségének, kinek szívből kiirtotta *Ricardót*. A költészet fényével, melegével és a dráma megindító erejével van az feltűnve 3 felvonásban. Az első felvonásban ébred föl a beszéletes *Bernardo* a gyanu, hogy feleségének, *Ineznek* udvarol *don Ricardo*, s hogy pár óra múlva találkozások lesz. A második felvonásban *Ricardót* mint gyöngéd és szerető férjét ismerjük meg, ki szerelemmel eltelve felesége, *Lujza* iránt, csak-hogy szívében ott van az a redő is, mely gyönyör után vágyik. A két család közös ismerőse, *Gonzalo* figyelmezteti *Ricardót*, hogy *Bernardo Montilla* mindent tud. *Ricardo* tehát elcsúsz, hogy figyelmeztesse *Inezt*, ne hogy megjelenjen a találkozon. *Bernardo* úgy tervezi a bosszút, hogy meglepje a hűtlen asszonyt, de előbb *Ricardót* akarja fölkeresni. Ez azonban már eltávozott és *Bernardo* a *Ricardo* feleségének, *Lujzának* mond el mindent. *Lujza* most meg akarja gátolni, hogy *Bernardo* a találkozon meggyalázza a szerelmes párt, mert hisz *Ricardo* az ő férje. *Gonzalo*val együtt siet el a találkozás helyére. *Ricardo* azonban már értesítette *Inezt* férje gyanujáról. *Inez* ijedten jött *Ricardóhoz*, hogy nála találjon oltalmat, s ekkor tudja meg, hogy *Ricardo* nem őt, hanem feleségét, *Lujzát* szereti. A harmadik felvonásban *Bernardo* párját viv *Ricardóval* és *leszurja*. A darab azért végződik, hogy a megsebesült *Ricardót* a felesége ápolja, karjaiban tartván őt; *Montilla* pedig az elájult *Inezt* fogja át, miközben oda szól *Lujzának*, hogy itt két haldokló van: *Ricardo* és *Inez*. És ők ketten igyekezzenek, hogy mindkét haldoklót megmentsék az életnek s a boldogságnak.

A darab nagy hatást tett. Ebben van része *Pathy Károly* szép fordításának is, és természetesen az előadásnak, mely kitűnő volt. *Szacsay* (*Bernardo*), *Császár* (*Ricardo*), *Hegyesi Mari* (*Inez*), *Márkus Emília* (*Lujza*), *Hetényi* (*Gonzalo*) teljes elismerést érdemeltek ki.

A kolozsvári nemzeti színházban e hó 5-én eredeti operette került színpadra *Alhambra rózsája* czim. Szövegét *Gyalui* Farkas, zenéjét pedig a népszínházból ismeretes *Serly* Lajos, ki a kolozsvári színház karmestere volt, szerette. A közönség jól fogadta az új darabot, melynek szövege mulattató, zenéje csinos. Egyidejűleg *Serly* egy új operettet is nyújtott be a színház igazgatóságának, melynek szövegét *Szűdy* Gyula írta.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 4-ikén kettős ülést tartott; az első osztály *Zichy Antal* elnöke alatt, aztán összes ülés volt, melyen *b. Eötvös Loránd* elnököl.

A VÁROSLIGETI JÉGPÁLYÁRÓL.

(A háttérben az ezredévi kiállítás igazgatósági épülete.)

Az első osztály ülését dr. *Kunos Ignác* székfoglaló értekezése nyitotta meg, mely «A kis-ázsiai török népekkel és nyelvükkel» foglalkozik. *Kunos* öt esztendő óta töltött a keleten s ez idő alatt elsajátította a kis-ázsiai török törzsek nyelvét. Kiemelte tanulmányainak fontosságát a magyar nyelv eredetének kutatására és megállapítására nézve. Főolvasásának főcélja az volt, hogy a magyar nyelv tudományának adalékokkal szolgáljon a magyar nyelv eredetének homályos kérdéséhez. *Munkácsy Bernát* utána azt a kérdést fejtötte, hogy török eredetű-e a magyar nyelv s arra az eredményre jutott, hogy nem az, s nyelvészetileg igyekezett kimutatni, hogy a magyar nyelv egész szerkezete ugor eredetű vall. *Vámbery* és *társai* török eredetű hirdető emléte meg nem állhat. Végül *Szinycsi József* mutatta be *Szatomla István* jelentését a legrégibb nyomtatott és előlga 1533-ból. A nevezetes magyar nyelvemlék a *Murmelius*-féle latin-magyar szótár, a melynek egyetlen példányát a schvazi ferenczrendi kolostorban találta kutatásai közben.

Az összes ülés következtét ezután, melyen *Szily Kálmán* főtitkár az *akadémia vagyoni helyzetéről* tett előterjesztést.

Az akadémia vagyona értékpapirokban másfél millió forint; palotája, bérháza, könyvtára, kiadvány készlete egy millió frt; a kamatozó alapítványok, követelések szintén tekintélyes összeget képviselnek. Összesen 2,679,451 frt volt a vagyon tőkével. A 1894. évi bevétel volt 298,265 frt: ebben benne van a *Rudics* alapítvány is, egymaga 90,000 frt és a 40,000 frtos országos segély. Könyvek előadásból bevett az akadémia 10,000 frtot. A kiadások a megállapított költségvetés keretén belül maradtak. Jutalmazásokra a múlt évben az akadémia 12,169 frtot fordított; tudományos czélokra 97,000 frtot; személyi és adminisztratív czélokra, adóra 59,000 frtot, tudományos vállalatok és folyóiratok segélyezésére 21,000 frtot; tiszteletdíjakra 33,000, nyomdai kiadásokra 31,000 frtot. Az 1895. évi előirányzat 161,800 forint bevételt tántet elő; a kiadás 159,565 frt. *Beöthy Zsolt* indítványára az összes ülés *Szily Kálmán* főtitkárnak a jövedelmek fokozása és a pénzügyi egyensúly helyreállítása körül kifejtett odaadó buzgósgáért köszönetét nyilvánította. A költségvetés részleteinek tárgyalása alkalmával felszólalt *Óváry Lipót* indítványozta, hogy az akadémia francia nyelven adjon ki egy évnegyedes folyóiratot, mely az akadémia tudományos működését ismertesse. Az indítványt helyesléssel fogadták s bizottsághoz utastották.

A Kiszalud-társaság nagyhete. Febr. 10-ikén, mint a Kiszalud-Károly születésnapján követő első vasárnapon tartja közgyűlését a Kiszalud-társaság. A közgyűlést megelőzőleg e hó 5-ikén és 6-ikán a társaság gyűléseket tartott *Gyalui Pál* elnöklete alatt.

A febr. 5-iki gyűlés első tárgya volt az 1894. évi *Lukács Krisztina*- és *Széher Árpád*-féle pályázatok előlntése, az előbbi egy magyar tárgy operaszövegre, az utóbbi egy kisebb regényre. Mindkettőnek jutalma 500 forint. A *Lukács Krisztina* pályázata több munka érkezett, jutalom azonban egyiknek sem volt odaítélhető. A *Széher Árpád*-pályázat, melyre 5 regény érkezett be, szintén meddő maradt. A *Lukács Krisztina*-pályázatot operaszövegre újabb kintették, a *Széher-félt* kiadványra fogják fordítani. Azonkívül egy *Lukács Krisztina*-díjat tettek ki egy e századbeli francia költőtől fordítandó 10 költeményre, a melyek lehetnek írtaik is, elbeszélés is, jutalma 500 forint, határideje 1896. október 31-én. A társaság vagyoni

A városligeti jégpályán a napokban álarozos hó lesz, kezdődik a jég, éjjeli 11 órakor folytatják a korcsolya-csarnok termében korcsolya nélkül. Az idei farsang naplójába egy új bál is bejegyezte magát, melynek nem csupán társadalmi jelentősége van, hanem egy kis politikai vonatkozása is. Ez az *izraelita négyzet bálja* febr. 2-ikán redoutt összes termében. A Lipótváros szépei és szikrázó gyémántjai eddig megosztottak a többi elnö-bálokban. Most a recepció kérdése idejében külön adtak alkalmat, hogy tessék hozzájuk is betérni. El is ment b. Bánffy miniszterelnök, *Wlassics Gyula* vallásügyi miniszter, a mit kormányprogramnak lehet venni. Az exminiszterek közül *Lukács Béla* és *Hieronymi* képviselték a recepció multját. *Beniczky főispán*, *Gerlóczy polgármester* személyében a megye és város hivatalosan is jelen volt. A farsang halad tovább és előre, s visszatérőzi a nagy város életét és elemeit.

A király utazása. A király a jövő hét elején *Cap-Martinba* utazik, a királyné meglátogatására.

A Margitsziget sorsa. A főváros sokféle bizottsági tárgyalása után végre e hó 6-án a közgyűlés elé került a Margitsziget sorsa. A közgyűlés népes volt, s csaknem teljes számban megjelent a két párt, a sziget megszerzésének és a megszerzés ellenzőinek tábora. El is mondták a magok okait, s a szavazás feszült várakozás köz ment végbe. Maga a tanács a sziget megvásárlását ajánlotta a közgyűlésnek. A sziget megvétele mellett 124, ellene 139 szavazat esett, s ekkép Budapest főváros közgyűlése 15 szótöbbséggel kimondta, hogy a gyönyörű szigetet nem akarja megszerzeni. A határozat alkalmassint nem volt utolsó szó. A kisebbség a belügyminiszterhez felebbz a határozat megsemmisítése végett.

Hat miniszter kerülete. A mult héten mind a hat miniszter mandátuma fölött határozott előbbi kerületök. Megválasztották valamennyit. Leginkább az új néppárt jelöltjei küzdöttek velök szemközt. A *csáktornyai* kerületben volt a leghevesebb küzdelem, a hol *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter ellenében a néppárt dr. *Major Ferenc* székesszéfér-vári ügyvédet léptette föl, a ki mellett a *papság* buzgólkodott. *Wlassicsot* 1280 szóval 1230 ellenében, tehát 60 szótöbbséggel választották meg ismét.

Gr. Széchenyi István akadémiai alapítványa. Az 1825-iki országgyűlésen ajánlott föl gr. *Széchenyi István* egy tudományos magyar akadémia alapjára egy évi jövedelmét, 60,000 frtot. Az akadémiai számadásokban 1825. óta évenként előfordul egy 3600 forintos tétel, mint a nagy alapítvány határozatos kamata, a melyet a család ez mult végéig, tehát teljes hetven esztendőn át fizetett. A családi vagyon főörökösé, gróf *Széchenyi Béla* nemrég arra határozta magát, hogy a történelmi hírv alapítványt készpénzben befizeti az Akadémia pénztárába. Ez már meg is történt s így az Akadémia ez évi költségvetésében ez az összeg már befizetett tőke gyanánt szerepel.

Gr. Andrássy Gyula szobra. Az *Andrássy-emlékszobor* mintájának elkészítésére, mint tudvában, már a mult évben megbízták *Zala Györgyöt* s vele meg is kötötték a szerződést, melynek értelmében *Zalának* a mult évben kifizetett 15,000 forint, az idén pedig a munkadíj második részleteként 25,000 frt fog utalványoztatni. A megkötött szerződés értelmében az ércbeöntésre alkalmas minta teljes jutalomdíja 7500 frt, a mely ötezer forinttal megvitható az esetben, ha a többi munkáknál megfelelő megtakarítások értenek el. Az *Andrássy-emlék* elkészítésének összes költségei, nem számítva ide az előzetes munkálatokat, a pályázat, hirdetés, pályadíjak, bíráló jury stb. költségei, kerek számban *két-száz* ezer forintnak vannak előirányozva.

Állami kiadások a szimművészetekre. Az 1895-ik évben szimművészeti czélok előmozdítására 402,050 frtot fordítanak. Ebben nincsenek benne azok az összegek, melyeket az udvartársának művészetek segélyezésére szánt részből fordítanak évenként.

Az *operaház* javadalmazására jut 215,000 frt, az operaház 315,000 frtos költségének törlesztésére 19,750 frt, a nemzeti színház rendes kiadásainak fedezésére 53,000 frt, a nemzeti színház 150,000 frtos költségeinek törlesztésére 38,000 frt, a nemzeti színház *nyugdíjintézetének* segélyezésére 14,000 frt, nemzeti színház alapok jövedelméből a színház segélyezésére 27,300 frt, a *kolozsvári* nemzeti színház segélyezésére 20,000 frt, a *magyar színészegylet* segélyezésére 5000 frt és a *vidéki magyar színi-szövet* segélyezésére 10,000 frt.

A hosszú farsang is vidáman telik. Budapestnek most már sokkal nagyobb a társaslete, hogyssem beérné a redout nagy termeivel. A kaszinók, társas körök termei majd minden este vigalomtól zajosak.

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLmányok szabadalmazását eszközöl mind. államban
Réthy János nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája, Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. irod. — Telefon.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindenféle fényképezési gépek és készletekkel. Alapítva 1856. — Többször kitüntetve. Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

Ujdonságok remek szép csipke fűtus-ben. Csipke-gallérok, jabottok, színházi fejkötők, val. francia le-gyeczök, diszkótények. **Pfeiffer Dezsőnél**, Váci-utca 22. Nemzet: szálloda épületében.

GERŐ ADOLF cipész-mester. BUDAPEST, V., Fűrdő-utca 2. sz. Ajánlja készítményeit fájos lábakra.

LATZKOVITS A. BUDAPEST, IV. kerület, Váci-utca 22. szám. Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja **uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.**

STOWASSER J. hangszergyára Budapest, II., Lánchíd-u. 5. a cs. és kir. hadsereg szállója. **Mindenféle hangszerek és alkatrészeik.** Igazítások a legpontosabban eszközölköznek. *Arjegyzék kicserélve ingyen.*

VASÁRNAPI UJSÁG

7. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, FEBRUÁR 17.

42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **egész évre 12 frt** POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6. Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 8 frt félre — 4. Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 5. — Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldíj is csatolandó. félre — 2.50

„Toronyóra” palota, laktanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.** I. n. állami kodrom. gör-órágyára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzék, költségtérít. bér.

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz. a.

Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
 Uj rendszerű pénztári jegyeket cheque alakban 4%-ot kamatoznak (adómentesen); a betéti könyvecskék új nemeként jelentkeznek; sok irányban előnyöket biztosítanak az eddigi betéti könyvecskék és a régi rendszerű pénztári jegyek felett.

Azon intézetek és cégek száma, melyek kijelentették, hogy ezen pénztári jegyek költségeit saját ismerős feleltől fizeték el, elfogadják, már most is 600-ra rug. Az erre vonatkozó jegyzék főpénztárnunknál és főigazgatóknál kapható, a legújabb jegyzék február 23-án jelenik meg.

Elfogadjunk egyébként betéteket 4%-ra betéti könyvecskék mellett, régi rendszerű pénztári jegyek ellen és folyó számlára (cheque-számlára) is.

Váltózatunk elfogad megbízásokat értékpapírok vásárlására és eladására és felvilágosításokkal szolgál minden a bankügyletek körébe tartozó kérdésben.

Tőkeelhelyezésre ajánljuk a **Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja 4 1/2%-os adómentes zálogleveleit és községi kötvényeit** napi árfolyam mellett.

Fiók: **Magyar Ipar és Kereskedelmi Bank r.t.** VI., Földmunka-u. 2. V., Nádor-utca 4. sz.

MEGHÍVÁS

a Magyar Általános Takarékpénztár Részvény-Társaságnak
 1895. évi február hó 27-én délután 6 órakor az intézet helyiségében (Budapest, József-tér 8.) [tartandó]

XIII-İK RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

- NAPIREND:**
1. Az igazgatóság jelentése az 1894. évi üzletről.
  2. Az igazgatóság számadása és a megállapítandó osztalék fölötti indítványa.
  3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által elkészített évi számadás és mérleg, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.
  4. Határozathozatal ezen tárgyak fölött és a felmentvény kiadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
  5. A felügyelő-bizottság megválasztása és díjazásának megállapítása.
- Azon t. ez. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni kívánnak, felkértem, hogy az alapszabályok 13. §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt lejárati idővel együtt legkésőbb **február hó 19-ig** a társaságnál Budapest, vagy a keres. banknál Triestben letétkönyvezzék. A megvizsgálás mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1895. évi február hó 19-án kezdve a társaság helyiségében a részvényesek rendelkezésére áll. Budapest, 1895. évi február hó 1-én. Az igazgatóság.

női, férfi és gyermek fehérneműek

legjobb anyagból készített, szolid varrású árúk **bámulatos olcsó áron** (az érték mintegy negyedének leengedésével) kaphatók. 6062 Ezen

menyasszonyi kelengyék beszerzésére kínálkozó, kiváló előnyös alkalmat a t. ez. hölgyközönség becses figyelmébe ajánlják

Kunz József és Társa

m. kir. szab. nagykereskedők és fehérnemű-gyárosok Budapest, V., Deák Ferencz-tér 1.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

hogy rossz gyomrunkat kireparálják és újra jól emésztenek és erre elküldenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a célt otthon könnyelmű használatával, ben, kevés költ. **„PEPSIN-BOR”** mely az étel megemésztését segít és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátyas, gyógyszerész, művegyészi laboratoriuma Aradon. Kapható Budapesten: **Török József** ur gyógyszerésztárában és minden magyarországi gyógyszerésztárában.

A főváros legszebb látványossága az Andrássy-út végén **Festty Árpád óriási körképe: magyarok bejövetele**

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 cm² mértényű, e célra szőtt vásznon s a hozzá épített koralaku palotában a magyaroknak a volőcei völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetűnő részei:

1. Árpád és a vezérek.
2. A harc s szláv had maradvékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ökrös szekereken. Előttük a pogány oltár a rajta haldokló szláv pappal. 5875
5. A nőrablás.
6. A pogány magyarok fehérő-áldozata. A táltos, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

A háttérben a beregi rónáság, Lovácska, a munkási várhegy, a Latorca folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérőfeldekre terjedő messzeségben látható.

Látható délelőtti 9 órától esti 6 óráig. Este villamvilágításnál. **Belépő díj 50 krajczár.**

GYULAI PÁL.

HOGY KELETKEZETT A GYULAI PÁL JUBILEUMA?

ÉDES BARÁTOM! Felhívtál, csak amúgy po-harak közt, hogy irjak én is valamit a lapodba a jubileumról, t. i. a Gyulai Pál «leplezett, álcázott» jubileumáról.

Hát megvallom, mellemet verve, én vétkem, én igen vétkem: biz' elkövettem azt.

Hogy miként történt, őszintén és hitelesen elmondom, vagyis inkább leírom a lap és általa az utókor számára. Milyen pompás lelet lesz majd az az adat valamely kései művelődéstörténelmi búvárnak, a ki azt egynemely kaszinók szőnyegei alól, — jó helye az ott a képes ujságoknak óvszerű a moly és a por ellen, — valamikor kikaparja.

Hát szegény Gyulai barátunk nem érte el azt a legfőbb óhaját, hogy ötlet ne jubiláljunk. Hogy ne dikehessék azzal a jó vidéki lelkes-szel, a ki soha se volt káplán, hanem egyszerre pappá lett!

Nagy Széchenyi fejében születt meg az eszme: álló hiddal kötni össze hazánk ikerfővárosát, Budát és Pestet, bármint trüsz-köljenek is tőle a minden adó- és vámfizetéstől irtó nemes honfitársak. Az én fejemben — hű, mek-korának érzem azóta! — meg-fogamzott az eszme: Gyulainak el nem engedjük az ő jubileumát, bármily mérgesen kapálózzék is ellene.

Ne legyen neki mindenben igaza, mint a görögöknél Aristidesnek volt. Czáfoltjuk meg, — azaz hogy szerénység nélkül szólva, — fényesen meg is czáfoltuk azt a hetye mondását, hogy senkit se lehet jubilálni akarata ellenére.

Lehetett, még pedig így: Először is felkerestem Szlávyt, pardón: a koronaőr ő exzellenziáját, a magyar főrendiház elnökét. Magában értedődik, hogy először keresve, nem találtam otthon, s csak másnap volt kegyes Eötvös-utcai palotájában szokott nyáj-ságával fogadni. Mindjárt leolvasta arcomról, hogy valami «ügyben» jövök. Előre bocsátva, hogy mind-

nyáján már idáig (ismeretes gesztussal) va-gyunk a mindenféle jubileumokkal, és hogy azok számának — tekintet nélkül az érdemtel-jes fáradságos esztendő számára is, — további szaporítását immár a jó izlésbe ütközönek kezd-jük tartani; megengedve azt is, hogy alkotmá-nyos fogalmak szerint akarata ellen boldogítani tulajdonkép senkit sem szabad: hát mégis . . . így, meg úgy, egyszer és utóljára . . . stb. A nyáj-as olvasó, nem késtem, ezt a dikezőmat a saját fantáziájából ki fogja egészíteni. De sok szó nem is kellett annak, a kihez e beszéd intézve volt. Hisz egykor Deák Ferencz is azért volt oly meleg barátja, — élő tanu lehetek még reá, — mert nem sorolta őt a fecsegők, a pathoszszal és szővirággal visszaélőköz, hanem egyszerű, természetes, igazságos embernek ismerte. Gyulai? — mondá, — az már más! «Nulla regula sine exceptione!» Egyszer megnyit a szive, s tegyük hozzá, erszénye is. A példa vonz; az

első százas tán többeket fog maga után vonni. Hisz a pénz is olyan delejes, mint a rokon- és ellenszenv.

A kezdet jó, — gondolám. Most, menjünk a törvényhozás másik, akarom mondani, nagyob-bik tényezőjéhez. Kérdezzük meg, mit szól hozzá a képviselőház elnöke, Bánffy. T. i. báró Bánffy Dezső ő excellenciája, azóta, — bizony nem tehetek róla, — az új magyar miniszterium el-nöke. Körül nézek az irodájában; nekem titkos mondanivalóm van, tehát menjünk fel egy szűkre szabott esigalépesőn, az elnöki fogadó-szobába, ott lehet csak államtitkókról beszélni a nélkül, hogy a szobák falai is meg ne hallják s másnap minden nagy és kis ujságban, mint a mythologiai Midás király nádasai, szélnek eresz-szék. Én Bánffyt ez előtt kevésbé ismertem; de látni azt az őrvendező lelkesedést, mely kop-pasz homlokáról s arca derültl vonásairól reám visszazugarczott, azt a készséget, mellyel a

Gyulainak szánt óváziót, bármínő téren, bármínő alakban, anyagilag és erkölcsileg felkarolni s előmoz-dítani igékezett, annyi volt, mint megszeretni ezt a kegyelmes urat, s bármí téren csak jót és nemeset várni és tételni föl róla. Egy szava volt csak, a mely megdöb-bentett, mikor t. i. Gyulai Pálról, nálammál ifjabb barátomról, mint többi közt neki volt tanáráról, meg-ható kegyelettel emlékezett meg. Én Istenem, milyen vén ember vagyok hát én már, s nem tudtam többre vinni, mint hogy mások érdemein és sikerein ifjú hévvel és lel-keséssel tudjak felbuzdulni! . . . Vállalatomat ily fogadtatás után már biztosítottak tarthattam.

Hátra volt egy lelkes bajtársnak, eszme és kivétel emberének meg-találása. Nem soká kellett keres-nem, mert tudtam, hogy arra-valóbb ember nincsen, mint Beöthy Zsolt. Olaj volt ez a tűzre.

Hamar megértettük egymást. Tűs-tént megalakultunk két tagú bi-zottsággá: egy szív, egy lélek. Ösze-jövetelünk helye a Venezia kávé-ház, esetleg az egyetem rektori szo-bája volt; de ez utóbbival majd megjártuk egyszer, mert Gyulai,